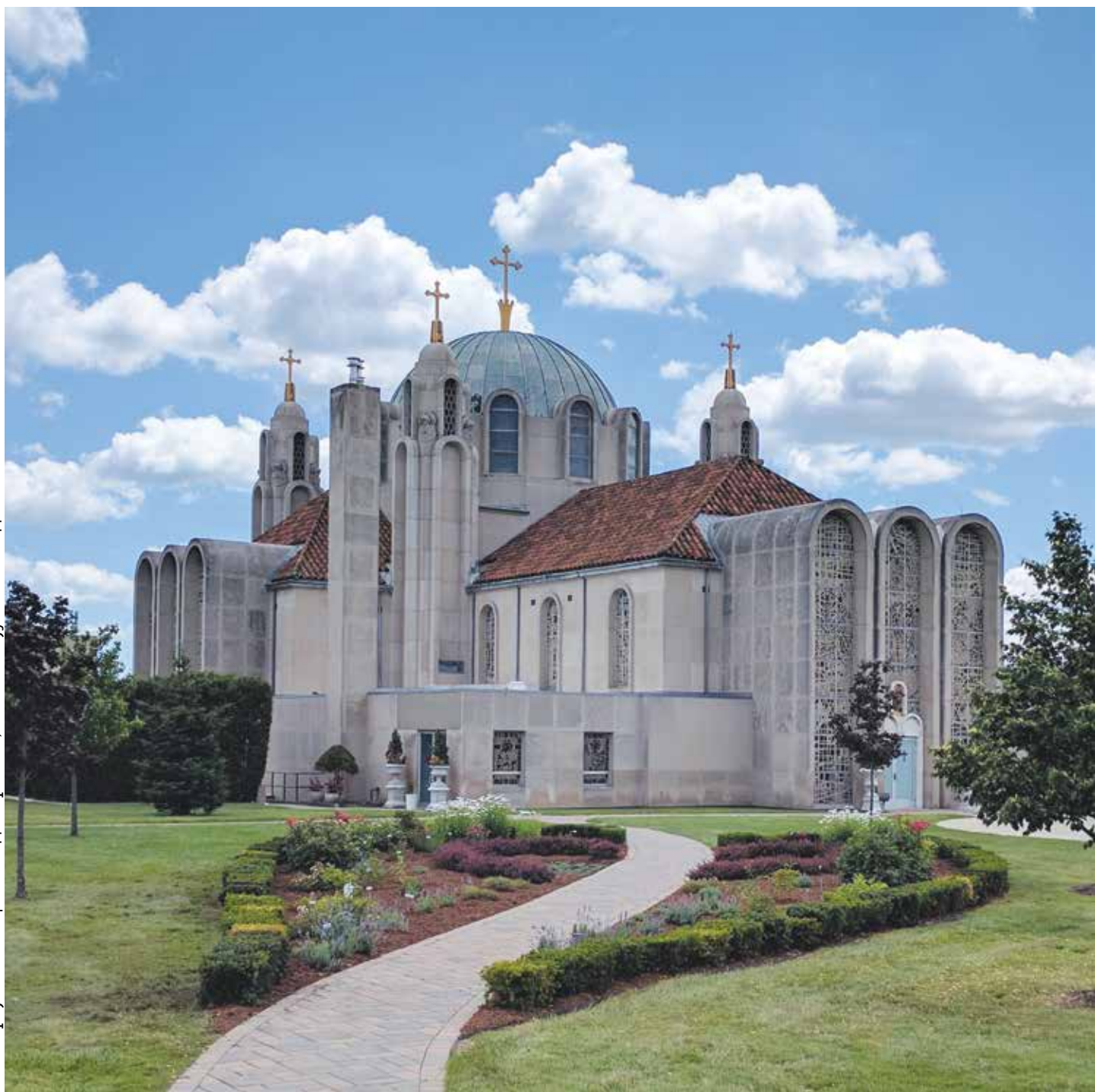

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Видовдан

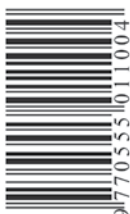

Број 1207 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. јул 2017. године

У овом броју:

| Косово није само географски појам | Видовдан је симбол жртве и васкрса српског народа | Ава Јустин је био теолог поезије | Благословена земља свете Србије | Епархија јунака и светаца | Да опстанемо и претрајемо | Киш и православље | Сто година од Октобарске бољшевичке револуције | Поклонички туризам – предмет научног проучавања | Библијски бестијаријум: камила | О љубави према непријатељима |

ISSN 0555-0114

9770555011004

Званични приједи Његове Светости

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 7. јуна 2017. у Патријаршији српској у Београду председницу Уније синдиката просветних радника Србије гђу Јасну Јанковић. Током пријема се разговарало о још увек нерешеном радно-правном статусу наставника верске наставе у школама Републике Србије. Пријему је, поред сарадника гђе Јанковић, присуствовао и секретар Одбора за верску наставу АЕМ мр Сандра Дабић.

Патријарх Иринеј примио је 14. јуна 2017. Архиепископа Сиријско-јаковитске Цркве у Шведској Венијамина (Атаса). Током сусрета разговарало се о различитим изазовима и проблемима са којима су суочени хришћани у данашњем свету. Пријему су присуствовали Епископ британско-скандинавски Доситеј заједно са протојерејем-ставрофором Душаном Раковићем, као и сарадници Архиепископа Венијамина.

Истог дана Свјатјејши је примио др Марину Јовићевић, амбасадора Републике Србије у Белгији и гђу Зорану Влатковић, амбасадора Републике Србије у Словенији. На састанку се разговарало о сарадњи СПЦ и Министарства спољних послова Републике Србије.

Дана 14. јуна 2017. Патријарх Српски је примио гђу Кристин Моро, амбасадора Француске у Србији.

Током пријема разговарало се о историји и сарадњи српског и француског народа.

Христос је своју победу нама даровао

Трећег дана Духова, 6. јуна 2017. Патријарх Иринеј служио је Св. Арх. Литургију у Храму Св. Тројице у Београду. Његова Светост је одликовао, овом приликом, др Јоани Батсиалоу Орденом Св. Саве, док су Орден Св. Краља Милутина добили господи: Саша Жигић, Ратко Мушикић и Игор Поповић. Патријарх је уручио и грамате заслужнима за пружену помоћ при изградњи Парохијског дома. Старешину храма, оца Милана Топића је одликовао напрсним крстом, док је оца Борјана Антића одликовао правом ношења црвенога појаса. Потом је извршено освећење Парохијског дома.

На Петровске покладе

Његова Светост је служио 11. јуна 2017. Св. Арх. Литургију у Храму Св. апостола Петра и Павла у Топчидеру. Саслуживало је свештенство АЕМ уз појање хора Дивне Љубојевић. После Св. Литургије, Патријарх је, у пратњи старешине храма јереја Владимира Марковића, обишао обновљени Митрополитов конак и Парохијски дом са галеријом и библиотеком.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1207

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архиепископског Синода Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије

Главни и одговорни уредник
Протођакон др Дамјан С. Божић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Круњковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазућ

Издаје сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојрој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштомском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
pravoslavje.crb; www.pravoslavije.rs

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Гrafичка припрема, слог и прелом:
Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Гrafичка припрема овог, 1207. броја Православља, завршена је у уторак, 27. јуна 2017. године у 19.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

4

Косово није само
географски појам

Снежана Круњковић

5

Саопштење за јавност
Одбора за Јасеновац

6

Разговор са др Чедомиром
Антићем, историчарем
Видовдан је симбол жртве
и васкрса српског народа

Славица Лазућ

8

Ава Јустин је био теолог поезије
Ј. Ј.

10

Благословена земља
свете Србије
– у спомен Оца Јустина

Архимандрит Георгије Кайсанис

12

Епархија јунака и светаца
др Биљана Стојковић

14

Разговор са
Владимиром Костићем,
председником САНУ
Да опстанемо и претрајемо

Славица Лазућ

18

Киш и православље

Блатоје Пантелић

21

Сто година од Октобарске
бољшевичке револуције

Проф. др Ксенија Кончаревић

24

Поклонички туризам – предмет
научног проучавања

Славица Лазућ

28

Библијски бестијаријум:
камила

Милена Стефановић

31

Евагрије Понтијски:
Поуке (избор)

Превео са старојерусалимског Лазар Нешић

34

О љубави
према непријатељима
Пројојереј Александар Михаиловић

35

Скуп светских
православних музичара
Приредила М. Пешировић

36

Није допуштен нови устанак
Антионије Ђурић

38

Свет књиге

39

Промоција књиге
о школи у Чортановцима
Вероучишћел Горан Груловић

40

Наука, уметност, култура...
Маријана Пешировић

42

Кроз хришћански свет
Маријана Пешировић

44

Из живота Цркве
Снежана Круњковић

48

Огласи

На насловној страни:

Саборни храм Светог
Мученика Кнеза Лазара
у Детроиту, Епархија
новограчаничко-
средњезападноамеричка
Фош: свештеник
Драган Мићановић

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО и тако покушати да црквено културно наслеђе присвоје и отуђе од Српске Православне Цркве и српског народа. Тим поводом подсећамо читаоце на историју и порекло косовско-метохијских светиња.

Косово није само географски појам

У свакодневној борби за спречавање измене демографског и културног карактера већег дела Косова и Метохије од стране албанских екстремиста и других криминалних група, не треба заборавити шта се одиграва на ширем плану

Када је у септембру 2015. постало јасно да ће се на састанку Извршног савета УНЕСКО у октобру у Паризу, разматрати захтев самопроглашених власти из Приштине за чланство Косова у тој светској организацији, све структуре српске државе и друштва су биле стављене у ситуацију да хитно реагују. Не само зато да би се скренула пажња на дуготрајни и исцрпљујући проблем, него и стога да би се указало на далекосежне последице за хришћанско културно наслеђе и за перспективу заједничког живота Срба и Албанаца и других народа на КиМ у будућности, уколико би се прихватио овакав захтев. Те године смо имали „пуно среће“, закључили су сви друштвени аналитичари и накратко смо могли одахнути. Но, у свакодневној борби за спречавање измене демографског и културног карактера већег дела Косова и Метохије од стране албанских екстремиста и других криминалних група, не треба заборавити шта се одиграва на ширем плану, те чињеницу да се исти захтев може поновити сваке треће године. Дакле, ускоро нам следи готово извесно, нова битка.

То је свакако био један од многих, али сасвим довољан разлог, зашто из броја у број у новинама Српске Патријаршије, пишемо о светињама на Косову и Метохији, њиховим српским владарима – творцима, патронима и градитељима који су их изнедрили, настанили и кроз векове спровели до данашњих дана.

Село Самодрежа

Ово српско-албанско село, на крајњим јужним падинама Копаоника, у долини реке Лаб, на 5–6 километара источно од Вучитрна, опевано је у народној песми „Урош и Мрњавчевићи“. По предању, уочи Косовске битке 1389, у њему је постојала црква, описана као „бијела црква Самодрежа“. У њој је кнез Лазар причестио своју војску, пре поласка у одсудну битку, у њој је после битке сахрањен српски јунак Милош Обилић. Предање даље прича да је у првој половини XIX века та црква била очувана до свода. Посвећена Св. Јовану Претечи, чувала је и мошти Св. Јована Судимца...

Бранислав Нушић је у време док је био конзул у Приштини, затекао само један угао од цркве, висок два метра... Од камена са цркве, Албанац из села је направио близу цркве воденицу, а по наредби при-

Унутрашњост Цркве Самодреже
(извор: Википедија)

штинског Јашар-паше Џинића, оловом са Цркве Самодреже покривена је џамија у селу Бенчуку... Непосредно уз стару цркву било је сачувано старо српско гробље са великим каменим, надгробним крстовима. Године 1932. на остацима старе, подигнута је нова Самодрежа од белих мермерних тесаника по пројектима проф. А. Дерока и П. Поповића. Фреске у новој Самодрежи осликао је познати сликар Ж. Настасијевић. Током радова на обнови, код цркве су пронађени костури за које се сматра да су припадали страдалим у Косовском боју, због чега су смештени у три костурнице које су подигнуте уз цркву.

Страдање цркве

Албански националисти су 1981. оскрnavили цркву и оштетили фреске. После окончања НАТО агресије на СРЈ и након доласка француских снага КФОР-а, Црква Самодрежа је крајем јуна 1999. демилирана и запаљена изнутра, од стране албанских екстремиста.

Самодрежа се и током Мартовског погрома над Србима 2004. нашла на удару албанских екстремиста. Црква Св. Јована Претече је страдала. Кров јој је уништен, над олтарском апсидом је пробијена велика рупа, стакла на прозорима и врата су поломљени, звоник и зид око цркве су порушени (само звоно је сачувано и налази се у Звечану), а њена унутрашњост је претворена у јавну депонију и тоалет, за људе и стоку.

Снежана Крујниковић

Саопштење за јавност Одбора за Јасеновац

Седница Одбора за Јасеновац одржана у мученичким Долима у Пиви

У петак, 9. јуна 2017. године, у метоху манастира Пиве у Долима, по позиву Преосвештеног Епископа будимљанско-никшићког Јоаникија, а поводом прослављења Новомученика пивских, одржана је седница Одбора за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве.

Око хиљаду и три стотине житеља Пиве, од чега је више од половине било жена, деце и старца, пострадало је јуна 1943. године у нацистичкој одмазди која је била део „Операције Шварц“, а коју је извршила 7. SS брдска дивизија „Принц Ојген“ (Prinz Eugen), састављена углавном од банатских фолксдојчера. Већина пострадалих је побијена у Долима, недалеко од манастира Пиве, где су и сахрањени.

Године 1977. уређен је простор и подигнуто је скромно али упечатљиво Спомен-обележје. Године 2006. подигнут је храм по облику Ловћенске капеле и посвећен Трећем обретењу главе Светог Јована Крститеља, на који дан се и десило највеће страдање у Пиви 1943. године. Уз цркву је подигнут и конак, а комплекс је постао метохом манастира Пиве.

На предлог Епископа будимљанско-никшићког Јоаникија Свети Архијерејски Сабор је на свом овогодишњем заседању уврстио пивске страдалнике у календар светих, и тим поводом је сазвана седница Одбора за Јасеновац у Долима. Епископ Јоаникија је први пут је преломио славски колач и освештао жито Новомученицима пивским у истом храму на празник Трећег обретења главе Светог Јована 7. јуна 2017. године, који је постао и празник новопросијавших и новоканонизованих Новомученика.

Сабрање Одбора за Јасеновац 9. јуна 2017. године је почело Светом Литургијом којом је началствовао Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, а којем су саслуживали умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије и Епископ пакрачко-славонски Јован, а уз присуство домаћина, Владике Јоаникија, те бројног свештенства и народа.

Седница Одбора је одржана у конаку метоха уз учешће чланова Одбора, присутних архијереја, др Вељка Ђурића Мишине, в. д. директора Музеја жртава геноцида из Београда, главне наше институције која се бави проучавањем страдања, и др Јована Делића са Филолошког факултета Универзитета у Београду, иначе Пивљанина.

На седници којом је председавао Епископ пакрачко-славонски Јован опширније се разговарало о прослављању Новомученика пивских, о којима су излагали Владика Јоаникије и др Јован Делић, кратко је предочен рад Комисије о Алојзију Степинцу, а примљен је к знању и увид у активности Музеја жртава геноцида и проблеме с којима се суочава у раду.

Одбор се посебно позабавио проблемом проналажења, сахране и меморијализације страдалника чија су тела током Другог светског рата допловила до Београда, што је Митрополит Амфилохије иницирао код Светог Синода, а Синод поверио Одбору за Јасеновац. Коначно, Одбор за Јасеновац је чуо како теche рад комисије за Старо Сајмиште, саслушао нацрт предлога закона о будућем меморијалу на Старом Сајмишту те подржао како идеју о градњи будућег меморијала, тако и текст нацрта предлога Закона.

Наредна седница Одбора за Јасеновац одржаће се у другој половини године.

Администрација Одбора за Јасеновац

Извор: <http://www.spc.rs/>

Разговор са др Чедомиром Антићем, историчарем

Видовдан је симбол жртве и васкрса српског народа

Славица Лазих

Светост Кнеза Лазара никада на општем фону нашег народног и црквеног памћења није оспорена кроз векове. Предање о Косову, кнезу Лазару и Царству небеском поставио је наш верски идентитет изнад националног идентитета – „Умрећемо да увек живи будемо“. Да ли је Видовдан Голгота и Васкрс Србије до данашњег дана?

Данас је 628. Видовдан. Мерено мером видовданског Јеванђеља и видовданске етике, да ли је Косово и Метохија и данас питање нашег идентитета, судбине и надахнућа о коме као таквом, нема преговора?

– Косовска битка и њен завет темељ су српског националног идентитета. Они су неодвојиво повезани са облашћу Косова и Метохије, али су далеко шири од сваке области и територије. Косовска битка била је једна од великих битака европског средњег века. Њене последице, а посебно жива народна традиција обе-

лежили су и усмерили историју целокупног Српства. Било би погрешно, у условима када наше светиње стоје изван наших граница у Македонији, Црној Гори, Далмацији и Славонији давати посебан значај целокупној покрајини Косову и Метохији. На територији АП КиМ су наше највеће светиње, међу њима наше царске лавре, место где је српска војска дочекала османску ордију, међутим питање тих светиња и места Косовског боја далеко је изнад питања савременог политичког статуса области коју историјским усудом Срби напуштају још од почетка 18. века.

На који начин Косовски завет инспирише нове генерације младих Срба, који су искрено и аутентично национални? Они у сваком драматичном изазову, радости, усхићењу, данас певају песме о Косову. Има ли будућности без Косова и Метохије?

– Косовски завет је настао у ропству. Наравно да има будућност и пред највећим несрећама и губицима. Мислим да велики део наше омладине баштини инстант традиције које су формулисали медији и популарна култура. У њи-

На слици:
Бој на Косову,
Адам Стефановић, 1870,
уље на платну
(извор: Википедија)

ма кључа младалачка жеља за правдом и одбацивање многих лоших тековина протеклих деценија. Нажалост, наше народне установе и држава мало раде на модернизацији перцепције и тумачења Косовског завета. Погледајте само како је косовска традиција добила нове димензије и зановљена тумачења крајем 19. века. Тријумф српске науке, културе, демократије и коначно војске и државе немогуће је замислити без тековина прославе 500-годишњице Косовске битке обележене 1889. године. Упоредимо то са 600-годишњицом (1989) и добићемо део објашњења (велики део је везан за другачије међународне околности) за наше недаће током протекле три деценије.

Етос мартирства је омогућио победу хришћанства а „украшавање мученичким венцем“ изградио је нови образац култа и културе српског идентитета, који је био одбрамбени духовни систем отпора турској најезди. Јесмо ли и данас, када наш народ тешко пострадава на Косову од стране албанских терориста уз прећутну

сагласност великих сила оствестили ту спремност да решење за неповољне историјске токове тражимо у дубинама мистичког плана историје?

– Треба да раздвојимо веру од политике. Политика која није заснована на вери нема вредност ни будућност. Политика која је догматска и која одговоре тражи искључиво у верским аксиомима није више ни политика ни успешна. Српски народ није нестао после Косовске битке. Наши владари су се храбро борили, али и прихватили болне уступке и горке компромисе само да би сачували народ, веру и државу. Поред неповољних међународних околности, остаје чињеница да су многи Срби нашли рачун да сарађују са албанским сепаратистима, многи велики националисти су са њима саучествовали у шверцу или разним другим видовима поткрадања српског буџета...

Да је српски народ искрено и већински прихватио Косово као заветну земљу ствари би вероватно ишле другачије. Ми данас треба да, поштујући Косовски завет и наше светиње сагледамо истинске интересе Србије и, што је још важније, спремност на-

шег народа да се за њих заиста заложи. Тренутно живимо у свету семантике – већини Срба није важно каква је стварност већ им је напротив битно како је она формулисана у уставу, законима и међународним уговорима.

Српско средњовековно друштво и Богу уподобљени подвижник Лазар свој тријумф пронашли су у остваривању есхатолошког плана историје, који је остао идеал српског друштва уопште. У књизи „Српска естетика аскетизма“ Ђакон др Милорад Лазић пише да „Есхатологија отвара простор за другачији квалитет бивствовања, то јест за обожење, при чему светост постаје онтолошки квалитет конкретне личности, а преображење представља завршни чин обожења“. Како су ову тешку мистичку перспективу „красоте славе“ Срби носили током векова са радошћу?

– Срба има различитих. Многи су је заиста носили.

Да ли је Видовдан Голгота и Васкрс Србије до данашњег дана?

– Видовдан је симбол жртве и Васкрса српског народа. ■■

Дан Преподобног Оца Јустина у манастиру Ћелије

Ава Јустин је био теолог поезије

Овогодишњи дан Преподобног Оца Јустина био је, како је рекао Епископ Милутин, „мали сабор“ у ћелијској долини

З а земаљског живота, вољом безбожних прогонитеља, постао је затворник, исповедник за веру Христову. Из манастира Ћелије, пуне три деценије, ретко где је одлазио. Ипак, његова мудра и љубављу испуњена реч стизала је до боготражитеља далеко ван светиње са обале Градца. Данас, стиже још даље. Да му молитве принесе, верни народ предвођен својим пастирима, у Ћелије се сабира из целе православне васељене. Лета Господњег 2017, на празник Преподобног Јустина Ћелијског, Свету Архијерејску Литургију служили су: Епископ ваљевски Г. Милутин, Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, Архиепископ михаловско-кошички Г. Георгије, Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, Епископ рашко-призренски Г. Теодосије, Епископ аустралијско-новозеландски Г. Силуан и умировљени Епископ захумско-херцеговачки Г. Атанасије, уз саслуживање Архимандрита Методија, проигумана Царске Лавре манастира Хиландара, Архимандрита Доротеја, старешине Свето-

тројичног манастира у Бредареду (Шведска), као и бројног свештенства и свештеномонаштва из више епархија. Овогодишњи дан Преподобног Оца Јустина био је, како је рекао Епископ Милутин, „мали сабор“ у ћелијској долини.

Прошавши Албанску голготу са српском војском, краљем Петром и Митрополитом Димитријем, млади богослов Благоје Поповић у Храму Светог Александра Невског у Скадру (данас порушен) прима монашки постриг и постаје монах Јустин, добивши име по ранохришћанском светитељу Јустину Философу. У времену распећа своје Цркве и свог народа, прима на себе Христов крст и од тада па све до земаљске кончине, као Симон Киринејски, носио је Христову голготу, своју голготу и голготу свог народа. Отац Јустин био је живоносни сведок Христа Бога, распетог и васкрслог, беседио је на Светој Архијерејској Литургији Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, један од ученика новопросијавшег светитеља Српске Цркве, кога поштује васцели православни свет.

Отац Јустин знао је да онај ко понесе Часни крст, тај ће добити силу и светлост Васкрсења Христовог. Ево, старац наш Отац Јустин доживео је своје васкрсење. Кроз њега и преко молитава ћелијских сестара уграђених у ову светињу, васкрсавамо и ми, сабирајући се на овом светом месту, у овој светој гори. И ми васкрсавамо, надахњујући се и васпитавајући се силом Божјом и примером светих Божјих људи, који су осветили простор средишне Србије... Овде су засијале мошти Светог Владике Николаја и Оца Јустина, два чудесна светила. То је оно што је овај народ изнедрио! У овим распамећеним и безбожним временима, Бог је послао нама своје нове апостоле, а преко нас и читавој Европи и свету – истакао је Митрополит Амфилохије.

Благодарећи Господу на сунчаном дану и светлости којом Отац Јустин сија у ћелијској долини, Епископ ваљевски Г. Милутин изразио је велику радост што се око његовог кивота архијереји, свештенство и народ сабирају и ове године из свих крајева света:

Косова и Метохије, Херцеговине, Аустралије, Словачке, Црне Горе, Свете Горе... творећи тако један „мали сабор“.

Преподобни Отац Јустин боровио је у специјалној мисији у Словачкој. Нуђена му је и епископска служба у тој земљи, али ју је, сматравши се недостојним, одбио. Ипак, те просторе Ава Јустин никако није заборавио. Посећивао их је, са свештеницима разговарао и, попут ондашњих српских епископа (Доситеј Загребачки...), помагао обнову Православља у Чешкој и Словачкој – подсетио је Архиепископ михаловско-кошички Г. Георгије, који другу годину заредом на празник Светог Оца Јустина долази у манастир Ђелије.

Веома ценим мисију и рад српског епископата и помоћ нашој Цркви. Наши свештеници долазе на територију СПЦ где духовно узрастају. Кад гледам ваша лица, видим да међу нама нема разлике. Један смо народ, не само због сличности језика. На првом месту због једине, свете, саборне и апостолске Цркве, што је наш Свети Ава Јустин лепо опевао. Он није био обичан теолог. Он је био теолог поезије – део је светојустиновског слова Архиепископа михаловско-кошичког Г. Георгија. Преневши благослове Митрополита чешких земаља и Словачке Г. Растислава, Архиепископ Георгије је посебно благодарје у његово име изразио Владики Милутину, на части да у овдашњим светињама служе свештеници Цркве чији је поглавар.

Игуманија манастира Ђелије мати Гликерија евоцирала је успомену на благослов, који је преко ње и блаженопочивше сестре Јустине, Отац Јустин упутио 1971. године „својим чедима Атанасију, Амфилохију и Артемију“, тада младим монасима који су боравили у Атини. Тим благословом, обзнанио је Митрополит Амфилохије, Ава Јустин позива нас да будемо сведоци Богочовека Христа, Који у Себи сабира све знане и незнане светове; да сведочимо Христа, савршеног Бога и човека, заједно са свима светима. Дивни благослов, који данас изговарам са радошћу и са тугом, рекао је Митрополит Амфилохије. Са тугом, имајући у виду одвајање од СПЦ некадашњег Епископа рашко-призренског Артемија. У снажно емотивном излагању, Митрополит Амфилохије позвао је брата Артемија – Марка да се, заједно са групом својих следбеника, покаје и врати на прави Божји пут, кивоту светосавском, и заједно са браћом епископима служи Христу Богу. Да у томе, узмолио је Митрополит Амфилохије, помогне Господ молитвама Светог Аве Јустина...

Ава Јустин никада није походио Свету Гору. Био је у својеврсном затвору ради исповедања вере и није могао да оде и поклони се многим светињама. Али, духом је био са светогорским монасима и за време телесног живота, а откако се Господу преселио још више је с њима. Прву службу Оцу Јустину написао је један светогор-

ски химнограф, а његове беседе и одломци из књига свакодневно се читају у Врту Мајке Божје – беседио је по благослову Епископа Милутина, за трпезом љубави проигуман српске Царске Лавре Хиландара Архимандрит Методије. Такође, у тексту Сабора светогорских игумана и представника о предаборским документима Васељенског сабора, који је недавно одржан на Криту, на више места навођени су изводи из дела Оца Јустина. Кад је као студент пожелео да постане монах, Архимандрит Методије често се молио управо њему и Светом Владики Николају и долазио у Ђелије на Благовести...

Данас, више од двадесет година касније, долазимо као монах и свештенослужитељ на ово свето место. И на мени је једно чудо Аве Јустина. Он ме укрепио да начиним тај корак – оставим свет и да се замонашим. Зато, моја молитва Оцу Јустину је да се моли Господу за спасење душа свих нас и наших ближњих, за које смо се овде молили – рекао је Архимандрит Методије, преносећи благослов Хиландара, немањићке задужбине на Светој Гори, месту које вековима наткриљују молитве Пресвете Богородице. Светој Гори, на коју Ава Јустин никада није дошао кораком, али чији је део био и остао у молитвеној љубави црноризаца васцелог Православља.

J. J.

Извор: Епархија ваљевска –
<http://www.eparhijavaljevska.rs/>

Архимандрит Георгије Капсанис:

Четрдесетодневни парастос о. Јустину, 1979. г. (у средини: беседи светогорски игуман о. Георгије Капсанис)

Благословена земља свете Србије — у спомен Оца Јустина

На Четрдесетници Оца Јустина у манастиру Ћелије 1979. године

Преосвећени архијереји, свети оци и браћо,

Уз помоћ ваших светих молитава рекао бих неколико речи које ће бити много недостојније онога што данас сви осећамо.

Благословена земља свете Србије; блажена је земља која прима у своја недра блаженог оца Јустина — мужа који има у себи семење васкрсења. Нека је прослављен васкрсли Господ, који нам је даровао у ова наша тешка времена човека посланог од Бога, чије име је Јустин. Нека је благословен Господ и Бог наш, који не оставља

неутешен народ свој, него у свако време подиже људе пророке, који теше срце Јерусалима.

Отац Јустин је утешио срце земаљског и небеског Јерусалима. Сви православни у читавом свету осећамо да отац Јустин није говорио као нека засебна личност, него је говорио као што говоре уста Цркве — изразио је савест Цркве, изразио је веру Цркве, живео је бол и патњу Цркве, подигао је на своја рамена Крст Свете Цркве. Зато је и постао радост и нада Цркве. Зато и осећамо сада да се овде на његов гроб окупља и ослања

читава православна Србија, читава православна Грчка, Света Гора и цело православље.

Дошли смо смерно из Свете Горе Атонске, из врта Пресвете Дјеве Богородице, из Свете Горе Светог Саве и Светог Симеона Хиландарског, и многих других светитеља из разних племена и народности, да би клекли на гроб оца Јустина, и да му захвалимо, јер је у тешка наша времена, обновио проповед апостола и отаца цркве. И све нас подсетио на:

Само Господ Богочовек Христос је једини спас наш; нема

Четрдесетодневни парастос о. Јустину, 1979. г. (фотографија: <http://www.celije.org.rs>)

Архимандрит Јустин Поповић, фотографија из 1976. године (извор: <http://www.celije.org.rs>)

Блажене успомене Архимандрит Георгије Капсанис (1935–2014) био је дугогодишњи игуман манастира Григоријат на Светој Гори. Старац Георгије је био једна од најзнаменитијих личности Свете Горе и Православне Цркве уопште.

На српски језик преведено је више књига и студија овог знаменитог Светогорца – о обожењу, исихазму, молитви, подвижништву, благодати...

Читаоцима *Православља* представљамо одломке из збирке његових беседа која је изашла са благословом Епископа ваљевског Милутина.

друге наде за човека ван Богочовека Христа.

Да се спасење налази једино у телу Богочовека Христа, у Цркви Његовој; и да је то тело, Света Православна Црква.

Да други хришћани - других конфесија, који не следе праву веру Христову, једино када се кроз покајање врате истинском Богочовеку Христу, приближују се јединству Црква.

Захвални смо оцу Јустину зато што је победио дух овога света и дух времена. Он представља собом један велики дар Божији, моћно утврђење противу духа посветовњачења, који прети да захвати богословље и живот наш. У нашој савести и осећању отац

Јустин је отац Цркве Васељенске Православне.

Дошли смо овде да примимо молитве, да тражимо благослов његов и молитве његове за Свету Гору, за оце манастира из којег смо дошли, манастира Григоријата. И за све православне, да бисмо благодаћу Божијом могли да останемо верни до смрти Богу своме, вери у Богочовека Христа и Светој Католичанској Православној Цркви. Колико време буде пролазило толико ћемо моћи боље да схватимо да је проповед оца Јустина прави и нормални продужетак проповеди Светих Отаца, и последњег међу њима – Светога оца Григорија Паламе, солунског архиепископа.

Његовим молитвама он ће нас помагати да све дубље осећамо и да схватамо јединственост Цркве Католичанске Православне, и истину: да је православље једино сачувало непокварену и неопштећену веру еванђелску, Еванђеље Христа Богочовека.

Тражим благослов и молитве Богу Светих архијереја овде присутних, да не будемо неблагодарни за духовно наслеђе које свима нама оставља отац Јустин.

Блаженоме старцу Јустину нека је вечан спомен!

Изворник: Архимандрит Георгије Капсанис, *Љубав бојочовека Христа: беседе*, Ваљево : Друштво Хиландар, 2009, стр. 37–39.

Запис са поклоничког путовања припадника МО и ВС

Епархија јунака и светаца

Са вером у срцу и искреном надом, припадници Војске Србије кренули су 20. маја лета Господњег 2017. на поклоничко путовање у Епархију ваљевску Српске Православне Цркве, у организацији Одељења за веру Управе за људске ресурсе (Ј-1) Генералштаба Војске Србије. За многе је ово било прво поклоничко путовање у организацији Војске Србије, а за неке готово редовна духовна потреба.

Ово путовање се реализовало са благословом Његовог Преосвештенства Епископа ваљевског г. Милутина (Кнежевића), који због заседања Синода СПЦ није могао и лично да се обрати присутнима, али је његов благослов био довољан да све на том поклоничком путовању протекне на најбољи начин, готово савршено.

Код педесетак путника-поклоника из различитих организацијских јединица Министарства одбране и Војске Србије постојала је искрена нада да ће ово путовање оправдати свој назив и да ће се поклонити моштима наших великих српских духовника и то Св. Ави Јустину (Поповићу) у манастиру Ћелије и Св. Владики Николају (Велимировићу) у манастиру Лелић, која се показала оправданом (слика 1).

Овом венцу славних српских великана, придодат је и поклон на гробу некадашњем кнезу Подгорске области Ваљевске нахије, Илији Бирчанину, који је мученички од турске руке страдао у Сечи кнезова, крајем јануара 1804. године, у Ваљеву. У улици која носи његово славно име смештено је наше Ми-

нистарство одбране и зграда у којој радимо, што је доказ да ништа у животу без Божије промисли (наума) и не бива.

Истини за вољу, било је ту и Божије и људске помоћи да ово поклоничко путовање успе и хвала им на томе! Сасвим сигурно је била присутна снажна жеља и воља (решеност) свих путника-намерника у групи наших припадника, и цивила и официра и подофицира, да испуне своје духовне потребе, и да докуче можда и оно што је нама, смртним и несавршеним људима, још увек несазнатљиво, а због чега се код свих поклоника осетила радост у срцу и једнобитије.

Стога, на улазу у двориште манастира Ћелије, скоро да повикаше сви учесници путовања у глас – Какав величанствен призор и

какав Божији мир! Речи премудре мати Гликерије, тако једноставне и искрене о страдању Аве Јустина и монаштва у временима ратним и временима смутним, као и о његовом подвигу кроз духовна дела – дотакла су срца свих присутних, на њеној краткој беседи у трпезарији манастира Ђелије, уз освежење. Сасвим мајчински, игуманија Гликерија је предложила да се клечава колена најслабијих у групи (углавном жена) ојачају у повратку аутом, на вијугавом путу до војног аутобуса, на чему јој хвала, јер листови ногу поклоника још увек памте стрму и вијугаву стазу до тог манастира, као неочекивани дар са тог путовања.

Оно што мати Гликерија није посебно истицала, јер дела сестринства тог манастира довољно говоре, је чињеница да сестринство својим духовним радом и продајом књига Св. Јустина, међу којима и *Житија свештих, Светосавље као философија живоша, Православна црква и екуменизам* подиже и гради цркву-задужбину тог свеца, са три брода и три олтара, а која су, по његовој вољи, посвећена: Св. Сави Српском, Св. Јустину и Св. Марији Египатској. Нека им је част на том богоугодном делу!

Учесници путовања су се потом поклонили Св. Владика Николају и целивали његове мошти. У богатој биографији тог православног духовника стоји да је био и некадашњи заробљеник у немачком логору Дахау. Његовим умним и надахнутим делима се верници, али и културни посленици свих вероисповести, често враћају, а посебно *Молитвама на језеру* и *Српском Теодулу*, као и делу *Косово и Видовдан*. Велика је част указана верујућим припадницима Министарства одбране и Војске Србије који су на овом поклоничком путовању добили могућност да целивају мошти Св. Аве Јустина и Св. Владике Николаја. Иначе, мошти

овог другог светитеља почивају у цркви која је и задужбина његове породице, у селу Лелић, у којем је Св. Владика Николај и рођен. Тек толико да се каже ради побијања оне народне изреке да нико није светац (пророк) у свом селу. Има, на срећу, и изузетака!

Манастир Јовање је била последња дестинација на том поклоничком путовању. За тај манастир је један број припадника Министарства одбране и Војске Србије чуо, али је заиста веома мали број људи и у њему боравао, тако да је за већину поклоника представљао право откриће. Већ на улазу у двориште манастира, наше припаднике Министарства одбране и Војске Србије су сачекали анђеоски гласови малог хора светског ранга, који је заносним црквеним појањем дочекао и оплеменио поклонике. По уласку у веома малу цркву, старшина тог манастира, Архимандрит Михајло рече да је грађена у 17. веку и да она на најбољи начин одсликава положај Срба у Отоманској империји у то

Слике:

Слика 1: Учесници поклоничког путовања МО и ВС у Епархију ваљевску, 20. маја 2017. године, испред цркве из 17. века у манастиру Јовање.

Слика 2: Захвалница Генералштаба Војске Србије старешини манастира Јовање, Архимандриту Михајлу, коју је уручио пуковник Саша Милутиновић, начелник Одељења за веру Управе за људске ресурсе (Ј-1) ГШ ВС.

Слика 3: Вођа поклоничког путовања светињама СПЦ, протонамесник мајор Слађан Влајић.

време. Грађена је по одобрењу тадашњег турског паше датом локалном српском кнезу да Срби могу сазидати себи богомољу величине бивоље коже. То обећање дато бахато и више да се подсмехне српској раји, него да се њиховим духовним потребама изађе у сусрет, искористили су домишљати Ваљевци, па су заклали бртва и искројили од његове коже каишеве ширине 2 цм, те тако одмерили простор за цркву, истина мали, али довољан за богослужење, а око цркве су подигли манастир довољан за суживот чак 200 монаха!

Учесници поклоничког путовања слушали су речи оца Михајла, током боравка у манастиру Јовање, са великом пажњом, одушевљењем и разумевањем, уз укусан манастирски оброк и духовно појање присутне браће по вери (слика 2). Беше то непресушни извор Живе речи, како рече протонамесник, мајор Слађан Влајић коме, у највећој мери, као и пуковнику Саши Милутиновићу из Одељења за веру Управе за људске ресурсе (Ј-1) Генералштаба Војске Србије, треба захвалити за то дивно и веома успешно поклоничко путовање.

др Биљана Стојковић, војни службеник
у Министарству одбране РС

Разговор са Владимиром Костићем, председником САНУ

Да опстанемо и претрајемо

Ми јесмо европски народ. Каква је то Европа без Русије? То је сценарио за нестанак Европе, а можда и Русије. Та нелогичност нам се намеће и ми морамо да нађемо наш интерес. Ако закључимо да треба да се жртвујемо за оне који су ме осуђивали због мојих речи, могу да буду сигурни да са тог жртвовања нећу изостати. Али ја бих између жртвовања и нестајања изабрао живот за оне који долазе иза нас.

У првом разговору за црквене медије, председник Академије уметности одговарао је на питања која му још нису постављана од када се налази на челу ове престижне установе. Желели смо да осветлимо односе СПЦ и САНУ и да сазнамо да ли се може очекивати подизање квалитета у међусобним односима. Разговарали смо и о његовој изјави о Косову која је својевремено изазвала бурне реакције јавности и тишину академика, као и о томе има ли председник САНУ право на приватно мишљење. Са каквим плановима и пројектима је Академија ушла у 176. годину од свог оснивања и на који начин њени чланови помажу друштвени преображај земље.

Да ли полако сазрева уверење о неопходности дијалога и сарадње између теологије и науке и како на тај однос гледа САНУ, на чијем сте челу? После мукотрпног напора, Богословски факултет враћен је у састав Београдског Универзитета. Али, осим сарадње по појединим пројектима, теолози СПЦ и академици САНУ немају чврсту комуникацију. Зашто међу угледним академицима Академије нема ниједног професора Богословског факултета, теолога?

– Нема сумње да је Православна Црква вероватно најзначајнија институција у дугом трајању српског народа. У појединим историјским моментима била је једина институција кроз коју

се кристалисало и наше одређење и идентитет. Према СПЦ гајим највеће могуће поштовање, мада се понекад не слажем око појединих питања. И по оцу и по мајци потичем из свештеничких породица, мада сам нисам верник. Међу академицима је бивши професор Теолошког факултета Владета Јеротић, један од кулtnих личности академске науке, тако да није тачно да нема никога из Цркве. С друге стране, то су два релативно искључива дискурса између којих је извесна стална напетост. Наиме, наука се увек гради на скепси и то радикалној скепси која је понекад луциферовска. С друге стране, религија сама по себи садржи извесну дозу догме, нечега што је базирано на веровању које ја

не доводим у питање. Слажем се са вама, та два дискурса не морају нужно да буду искључива. Али, не треба инсистирати на вештачком амалгаму. Академија и Православна Црква могу да живе једна поред друге и да се доприносе. Многи научници су на крају свог живота постајали религиозни. Мислим да су то чинили због тога што у методолошким ограничењима готово сваки научник дође до зида када је неопходан *Deus ex machina*. Оба дискурса су апсолутно легитимна и, колико ја видим, у САНУ има чланова који мисле *pro et contra*. Академија, сигуран сам, од таквог дијалога не бежи. Избор чланова има своја правила. Лица која се озбиљно баве научном теологијом, као што је својевремено то чинио Епископ шумадијски Сава, велики интелектуалац у СПЦ, нису онемогућени да постану чланови Академије. Морам да истакнем да ме много радује да Академија са многим прелатима Цркве има пријатељске односе. Наше две националне институције се на допуњују у читавом низу порука и детаља на високо културном нивоу, чак и када се не слажемо. То ме охрабрује. Волео бих да у Академији чујемо више о теолошким проблемима. Давно

смо превазишли флоскулу да је религија „опијум за масе“. Религија представља метафизичку, философску и духовну потребу људи. Ко сам ја да то доводим у питање?! Само је потребно да се покаже иницијатива са наше стране и са стране Цркве. За сада смо сви обузети политичким ефемерностима које покривају многе важне дијалоге у овој земљи десетинама година.

Професор Радован Биговић је истицао: „По мом дубоком уверењу, наука без вере је често једностранна, сурова, па и окрутна. С друге стране, вера, теологија и религија без науке могу да буду најчешће следе, стихијске, могу да се претворе у својеврсно сујеверје, па, ако хоћемо и магију.“ Видите ли реалне путеве истинског и стваралачког дијалога између СПЦ и САНУ, посебно сада када је истакнуто да су друштвене науке запостављене у Академији?

– Нису друштвене науке свесно и намерно гурнуте у страну. Што се тиче доминантне већине академика, мислим да постоји свест да друштвено-хуманистичке науке и уметност представљају грану без које Академија не може да врши своју улогу. Увек се подсе-

Које важне пројекте Академије можете најавити?

– Ове године организујемо капиталну изложбу „Културно благо Косова и Метохије“ коју на иницијативу нашег угледног историчара уметности Гојка Суботића, раде академици Марковић и професор Војводић. Презентираћемо наше благо именујући ктиторе и власнике, прецизирајући на чијем цивилизацијско-културном контексту су настали. Ми морамо бранити нашу баштину која представља европско и светско благо. Бојим се да Европа и свет имају различите ставове у процени онога што се сматра културним и уметничким благом, и да и ту постоје двојни стандарди.

тим Умберта Ека који је водио дијалог као агностик са једним католичким кардиналом. На питање – да ли човек који није религијски одређен може да креира вредносни систем, лично сам више на трагу Ека који сматра да може. С друге стране, чињеница је да нас у нашем колективном несвесном, ако хоћете и традиционалном свету, одређује јудео-хришћанска цивилизација која је из генерације у генерацију уткала читав низ порука. Чак и кад тврдимо да је то могуће инхерентно, свесни смо да је под тим инхерентно наслага традиције и утицаја које представља моју културу.

Господина Биговића сам, на жалост, срео свега два пута. Ако могу постхумно да говорим о човеку кога не познајем, у тим речима има елемената истине. Не бих се сложио са свим што је изговорио. Тврдим да нема ни једне егзактне науке у којој не на-

ћете мирис метафизике. То није религиозност. То је нека врста духовности која нас тера да видимо изнад ограда коју смо сами себи поставили егзактним методама. Дијалог свих нас даје боље резултате од мојих нагађања.

Да ли сте имали прилику да у разговору са Патријархом Иринејем размените мишљења о овој теми?

– Имали смо кратак сусрет у коме ме је Господин Иринеј разоружао добродушношћу, једноставношћу и егзактношћу. Није било никаквих замагљивања, сви наши разговори и договори били су *in medias res*, са финим осећајем за хумор. Сигуран сам да бисмо се врло брзо сложили око тих питања. На жалост, бојим се да је и Црква а и Академија последњих година притиснута оптужбама да не чинимо ништа. А ми смо водили огорчену битку током прошлог гласања Унеску. Послали смо писмо на 60 адреса у коме смо детаљно објаснили шта заправо значи промена цивилизацијског контекста за оно што је апсолутно наша културно-уметничка баштина. Ја данас не разговарам са пет председника националних академија у Европи јер нисам могао да прихватим бахатост присвајања наше баштине. Озбиљне институције, као што је наша Црква, размишљају много унапред. Црква има све време овога света. Време је за наш дијалог о садржајима на којима вам се захваљујем што сте указали.

Какву вредност за савременог човека има Косово и Метохија – егзистенцијалну која нас надахњује или музејску и археолошку?

– Када кажете егзистенцијално, то је искључивост коју сам осетио после изјаве коју сам дао пре две године, а која је наишла на отпор, али и на разумевање код оних који су у целости прочитали изјаву. Ја сам био на Косову и кад је то било пријатно и кад је то било непријатно. Сматрам да о свему треба да разговарамо отворено! Шта значи „док и последњи Србин буде на Косову, оно је српско“? То није у потпуности тачно. Тај последњи Србин биће етнички експонат кога ће приказивати другима објашњавајући ко је све некада живео на Косову. Ја сам за то да избегнемо стање последњег. Желим да нађемо виталност за наше преживљавање и претрајавање. Да ли ја сматрам да је одузимање Косова злочин? Сматрам! Оно што је урађено је преседан који ће се Европи вратити и враћа се као горки залог у грлу. Да ли то оправдавам? Никада! Оно што мене интересује није колективни прелазак у Царство Небеско него остајање на овим просторима, задржавање онога што морамо, можемо и смемо, али и отварање према свету, јер је наше затварање у свет самосажаљења и самодовољности пораз и пут у нестајање.

САНУ је прошле године обележила 175 година постојања. Да ли је позвање Српске Академије наука и уметности да буде ослонац националном утемељењу и идентитету српског народа и на који начин она то данас чини?

– САНУ је дефинисана као највиша национална и уметничка институција и та одредница нас јако обавезује. Академија не може сама да носи те захтеве друштва. Можемо да делујемо у оквиру постојеће мреже институција, и да градимо нове. Сматрамо да можемо бити део распореда владиних и невладиних институција које ће заједно правити атмосферу демократске средине, средине слободе, грађанских и свих других права. Умрежени треба да направимо добар живот без сумње да је живот негде другде и да је ово само интерегнум пре нашег одласка, какав се полако ствара или је већ створен. Академија чини напоре на више

нивоа. Најпре, кроз изложбе покушавамо грађане да упознамо са ствараоцима који су дали допринос и градили ову средину. Прошла година обележена је именом Јована Цвијића, ово је година Стојана Новаковића, следећа је Мике Петровића Аласа. Отворили смо врата Академије за децу из основних и средњих школа једном недељно. Када упадамо у типичне српске падове да смо мали и безначајни, само се сетимо низа личности који, хтели ми то или не, постоје у нама. Схватићемо да смо много вреднији него што то наша малодушност и самопорицање чини. И својој деци кажем – ни од кога нисте бољи, али запамтите и да ни од кога нисте гори. Све остало зависи од вас.

Од Вашег претходника, академика Хајдина, ондашњи председник Републике Србије Томислав Николић је говорећи у свечаној сали, затражио да

академици својим саветима о Косову и Метохији помогну власти у одбрани окупиране Јужне српске покрајине. Да ли сте Ви о улози САНУ о овом важном питању разговарали са представницима државне и црквене власти?

— Са црквеном влашћу нисмо, са државом јесмо. Концепт Академије која има саветодавну улогу је данас владајућа пракса у Европи. Подразумева да се направи мрежа институција које би у националним и регионалним оквирима омогућиле да се оформи нешто што би се звало „политичка одлука кроз науку“. Академија има свој Одбор за Косово и Метохију у коме су направљени озбиљни напори, у оквиру лингвистике је приказан статус и проблеми са којима се сусреће српски језик на КиМ. Рекао бих да је много тога што је урађено прошло неопажено због незаинтересованости медија. Илустроваћу то једним примером — САНУ је прошле године завршила педесетогодишњи пројекат о дипломатској преписци Краљевине Србије од 1903. до 1914. године о круцијалном, писаном документу који не допушта ревизију историјске истине. То је наша одбрана пред онима који покушавају да кривотворе историју према својим политичким аспирацијама. Реч је о огромном архивском раду наших академика и њихових сарадника у 42 књиге на 24.000 страница. Ни један новинар није дошао на промоцију! На промоцију дигитализованог материјала дошла су два новинара. Белосветске историчаре слушали смо и гостили по Београду, који су објашњавали да је крвожедни мали српски народ изазвао Први светски рат иначе мирним, дивним и питомим великим силама, за који су се оне одавно спремале. Ми смо запустени у дефинисању сопствених приоритета. Академија ће тај посао наставити да ради. Суочени

смо са предрасудом ако проговоримо о сопственој прошлости. Није све ни сјајно како волимо да замишљамо у лицидерским манифестацијама нашег родољубља. Ми смо озбиљан историјски европски народ. То самопоштовање дугујемо себи.

На који начин ће Академија деловати када је у питању најава самопрокламоване републике Косово да ће и ове године покушати да уђе у Унеско? Прошле године недостајала су им само три гласа.

— Ако неко хоће да види драстичност таквог примера, довољно је да оде у Цариград или Истамбул. Видеће тамо преименовање читавог културног света који полако нестаје под другом цивилизацијом зато што међународне бирократске институције верују да ће националне државе са пуно пијетета штитити нешто што је било раније. Срби су се селили у дугом временском периоду са југа на север. Да ли наша станишта, споменици и богомоље које смо оставили сада припадају онима који се ту налазе? Мени то није блиско памети. Може се направити повеља о међусобном чувању културних споменика на начин који обезбеђује континуитет. Али територијално преименовање у цивилизацији која постаје све неизвеснија је пут да се те цивилизацијске тековине губе, као што су се губиле под бомбама наших савезника на Блиском истоку и у земљама где се реаговало, када је непроцењиво благо нестајало под ударцима мацоле фанатика из неких верских организација. У Монреалу је речено да је мењање културног контекста једна врста културног геноцида. На Косову и Метохији се управо то дешава.

Шта Академија чини да застави одлазак високообразованих талената по чему смо први у свету?

Дигитализација српских рукописа

САНУ и Руска национална библиотека потписале су 5. априла ове године споразум о сарадњи који се односи на дигитализацију српских средњовековних рукописа из фонда Петербуршке библиотеке и израду факсимила посебно значајних записа. У Рукописном фонду Руске националне библиотеке налази се чак 370 српских средњовековних записа. Издвојићемо лист Мирослављевог Јеванђеља, Житије цара Уроша и кнеза Лазара, Вуканово Јеванђеље, Радосављево четворојеванђеље. Овим споразумом предвиђено је да се током наредне две године комплетна рукописна грађа дигитализује и тако буде доступна јавности. Надам се успеху!

— Академија може да покрене разговор и да се укључи у владину Комисију за демографска питања, што смо и учинили. Резултате можемо очекивати тек за пет до десет година. Направићемо Симпозијум о проблемима запошљавања са питањем — шта чека Србију? Морамо да развијемо витални егоизам и дефинишемо наш интерес, а не интерес оних који би да нас држе као заточенике. Сигуран сам да је највећи број старијих чланова Академије добронамерно забринут. Јер, без решења проблема који сте навели све што смо у животу урадили било би узалуд.

Славица Лазећ

Илија Марић

Киш и православље

Поводом књиге Илије Марића *Белешке о Кишу и философији*

Данило Киш је наш познати, прослављани и оспоравани књижевник... О њему се расправљало како за његова живота тако и након смрти. Библиографија радова о његовом лику и стваралаштву је доиста огромна. Ових дана се, у издању познате издавачке куће „Бернар“, појавила још једна књига о Кишу. Њен аутор је Илија Марић, наш угледни философ, научник, преводилац, уредник, професор Београдског универзитета; публикавао је неколико књига и стотинак студија, чланака, рецензија, есеја итд. Нашој академској и широј јавности је познат по радовима из философије науке, историје античке, византијске, руске и српске философије, као и преводима философских, богословских и књижевних текстова са енглеског и руског језика. Из самог наслова књиге – *Белешке о Кишу и философији* – може се одмах закључити чиме се Марић конкретно бавио. Нарав-

но, реч је о односу Данила Киша према философији. Оно што на први поглед није видљиво јесте да се Марић позабавио и односом овог књижевника према религији, конкретно православљу, спиритизму итд.

Онима који добро познају опус проф. Марића, а не познају њега лично, може бити чудно зашто је одлучио да читаву књигу посвети баш Кишу. На то питање, аутор одговара: „Стицајем околности, за Данила Киша почео сам да се занимам још далеке 1972, као бруцош београдског ПМФ-а. Прочитао сам најпре *По-еџику*, збирку његових есеја и интервјуа у две невелике свеске (I, 1972; II, 1974). Уочио сам да су ти текстови прожети философском лектиром, која је мене одувек занимала, и то ме је поглавито привукло овом писцу. Убрзо сам видео да су и у неким његовим белетристичким радовима такође присутне реминисценције на философе. Међутим, нисам

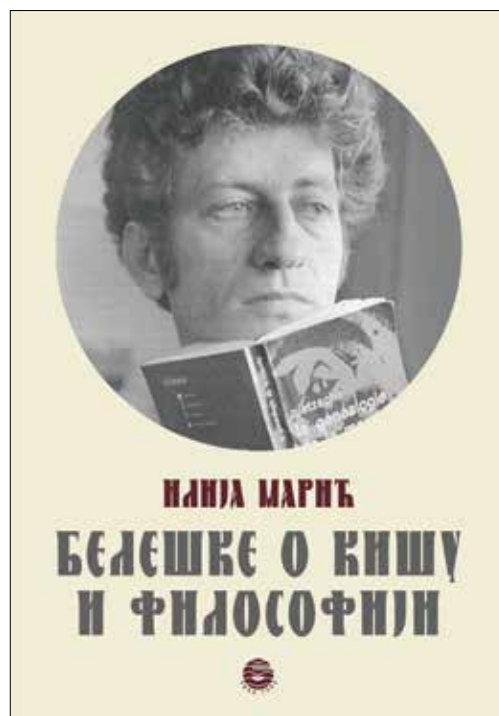
увек био сазвучан са начином на који их он разумева или користи, па сам помишљао да бих могао нешто на ту тему да кажем. А када се знатно касније (1990) у Сарајеву појавило трокњиже његових *Поеџичких сјиса* (*Ното poeticus*; *Час аналитике*; *Живот, лијераштура*), а у Београду књига интервјуа *Горки шалој искуства*, искристалисала се жеља да о његовом односу према философији напишем краћи текст. У тој жељи сам се учврстио током деведесетих, када сам коначно прочитао читав његов белетристички опус и установио присуство философије од *Мансарге*, првог романа, до *Енциклопедије мртвих*, последње за живота објављене књиге. Али су ме околности дуго спречавале да се прихватим тог посла. У међувремену се показало да је Киш утицао на млађе писце широм бивше СФРЈ, а био је веома превођен и на велике језике. У том смислу, био је за нашу средину, а и шире, значајан пи-

сац, о чему сведочи импресивна библиографија из 2005. његових радова на нашем и страним језицима, с једне стране, и радова о њему, с друге стране. Из те библиографије, поред осталог, излазило је да о философском аспект у његове литературе, судећи бар по насловима, готово да није написан ниједан чланак, а немоли монографија. То је био додатни мотив. Непосредни подстицај да поново ишчитам његове есеје и интервјуе била је полемика која се 2005. развила око књиге *Лажни цар Шћепан Киш* Небојше Васовића. Том приликом су и настале моје белешке, које сам десетак година касније преточио у читаву књигу.

Пре него што пређемо на нашу основну тему – Киш и религија, одн. православље – осврнућемо се на основну тему саме књиге. О томе какав је био однос Киша према философији, њен аутор наводи: „Он је још од студентских дана дубоко доживљавао изворно философска питања – ко смо, откуда долазимо, куда идемо, какав је смисао нашег постојања. У светлу оваквих питања, он је читаву философију делио на ону која се бави метафизичком тајном људског постојања, људском судбином, и ону која се тиме не бави. Њега је занимала само она која се бавила људском судбином. Изгледало му је, међутим, да је у нашем времену тако схваћену метафизику сасвим потиснула наука. Остала је на сцени само научна варијанта философије, која се не бави наведеним метафизичким питањима. У тим околностима Кишу се чинило да се још само уметност бави метафизичким питањима људског постојања и тако преузима улогу коју је раније имала философија. Мој давнашњи утисак да су његова проза и есеји прожети философијом више је плод присуства одређених метафизичких тема у њима. Те теме, међутим, захваћене су на умет-

нички начин, што ће рећи да у његовим текстовима ређе наилазимо на философију у ужем смислу. А када на њу наиђемо, испоставља се да она као таква и није предмет разматрања. Разлог њеног присуства најчешће је тај што поткрепљује Кишову књижевну праксу. Мада се могу наћи и примери који излазе из овог аутопоетичког контекста. Свакако је најзанимљивије испитати на који начин Кишова поједина књижевна дела преузимају улогу коју је некада играла философија, односно на који начин одговарају на поменута метафизичка питања. Ја сам се, међутим, овог најважнијег философског аспекта литературе нашег писца у књизи само понекад дотицао, али он захтева засебно и темељније спроведено истраживање.“

Иначе, књига је, како је напоменуо сам аутор, настала из белешки, те је то у великој мери одредило и њену структуру. „Да, иако су поједине белешке знатно проширене, њихова структура је задржана. Отуда и наслов књиге. Наслов такође упућује да је књига писана без већих претензија, што је и за очекивати за један пионирски покушај“ – наводи Марић. И одмах потом додаје: „Новина коју она доноси огледа се, у првом реду, у отварању теме којом се истраживачи до сада нису експлицитније бавили, што је само по себи не само ризичан него и захтеван посао. Профилисао сам и разматрао нека питања. Ваља имати у виду да се Киш ниједним од њих није бавио систематски, него се узгред, у разним приликама, о њима изјашњавао. Прикупљање и систематизовање тако расутог материјала био је део истраживачког рада. А колико сам успео у разма-

трању појединих питања, о томе ће меродавнији суд дати стручна критика и читаоци. Средишње питање којим се књига бави јесте однос Киша и философије, при чему сам у засебно поглавље издвојио његов однос према Сартру. Дотакао сам се и за Киша важног егзистенцијалног питања – живети или писати? – на које до краја живота није нашао задовољавајући одговор. Такође сам издвојио и за њега важан однос писања и ангажмана. Испитивао сам и разлог зашто је седамдесетих година избор својих есеја и интервјуа насловио *По-ешика*, а осамдесетих *Ното poeticus*, итд. У својим романима и приповеткама Киш се, према саморазумевању, такође дотицао и философских питања. У једнима претежу метафизичка питања (позиција јогина, према речима А. Кестлера), а у другима практична питања (позиција комесара), мада су у сваком делу присутне обе врсте. Тако у књигама *Псалам 44* и *Гробница за Бориса Давидовича* претеже позиција комесара, а у осталим јогина. Ја сам, као што сам већ рекао, оставио за неку другу прилику испитивање ме-

тафизичких или пак социјално-политичких димензија његових прозних дела. Овде сам се само осврнуо на Кишово експлицитно позивање у неким од њих на поједине философе. Примера ради, у вези романа *Псалам* 44 дотакао сам се теме Ниче и фашизам, у вези *Гробнице за Бориса Давидовича* разматрао сам један став Марка Аурелија, у вези *Пешчаника* незаобилазан је био Спиноза, посебно његова критика Библије итд. Али сам пре свих поменутих тема разматрао Кишов однос према религији уопште и православљу посебно.“

Стигли смо до теме која нас највише занима – Киш и религија. На наше питање какав је био његов став према религији, проф. Марић одговара: „Кишов отац је био мађарски Јеврејин, који није много држао до религије. Мајка је била православна Црногорка (= Српкиња). Са четири године крштен је у православној цркви. У кући се говорило искључиво српски и неговали су се православни обичаји и верски обреди. Све до своје шеснаесте године био је православни верник. Тада му, после дуже и тешке болести, умире мајка и он престаје да верује у Бога који допушта да неко такав умире у великој патњи и релативно млад, остављајући иза себе сирочад. Постаје атеиста, што је сагласно и са тадашњим школским васпитањем. Оно што је много касније у једној припремној скици за причу ‘Огледало непознатог’ записао за њеног наратора: ‘Само што нисам рекао: Религија је опијум за народ’, могло би се с разлогом приписати и Кишу гимназијалцу. Његов потоњи атеизам, међутим, не би се могао описати овом лењинском формулом. [Али је држао да је учење о загробном животу важан темељ религије. Шездесетих година, на пример, започео је писање (недовршеног) романа на ту тему (*Лејенда о сјавачима*), чије су припремне скице објављене

постхумно у склопу књиге *Складнишће*. Од свега тога успео је да доврши само једну истоимену приповетку која је потом ушла у састав збирке *Енциклопедија мртвих*.] Почетком осамдесетих сведок је повратка религиозности у свету разочараном политичким идеологијама које нису испуниле своја обећања. Он је незадовољан собом и постојећим светом и приклања се гностичкој спиритуалности, следећи гностичку побуну против света и његовог злог творца. Добри гностички Бог није творац овог света, испуњеног злом. Киш верује да ниједна институционализована религија не може доћи до правог Бога, Бога гностика. Али њега у гностицизму једино занима мотив побуне, а не и тема Бога. Властита тешка болест, дијагностикована 1986, међутим, чини беспредметном побуну против света и поново уводи тему Бога. Ако га је мајчина болест на неки начин одвојила од Бога, властита га је опет вратила њему. Киш је у фази гностичке духовности спознао да (гностички добри) Бог није творац зла на земљи, али је потом стекао темељни увид и да је Бог један. Став да је Бог један овде је кључни корак. Тај једини добри Бог морао је, дакле, бити уједно и творац света, јер другог Бога нема. То, дакле, није Бог гностика, него Бог институционализоване религије. Тако се Киш, на самом крају живота, из атеизма, преко гностицизма, вратио црквеној религији.“

Религија којој се вратио, судећи према његовом тестаменту, јесте православље. „Да, и то је у овом контексту било за очекивати јер он у религијском смислу никада није био ни Јеврејин ни римокатолик“ – додаје Марић. Дакле, једина институционализована религија којој је у свом веку припадао била је православље? „Тако је“ – одговара наш саговорник и потом примећује: „Верујем да овај окрет ка православљу није био спољашњи, све-

Сахрана Данила Киша

товни, него унутрашњи, духовни окрет. Напросто стога што је он био исувише човек духа да би о тако важној ствари одлучивао из неког спољашњег разлога. Стога се кључна промена која се одиграла на самом крају живота морала тицати не неког центлменског дуга према мајци или православној цркви, како су неки тумачи наводили, него духовног увида да је добри Бог уједно и једини Бог, онај који је и Творац света. Из тог је следило да то није Бог гностика него хришћана. У том случају православље је било његово природно окриље, којем је припадао у детињству. Постоји сведочанство из друге руке, због чега се на њега не можемо с поуздањем ослонити, да је Киш још 1985, дакле пре сазнања о властитој болести, говорио о бесмртности душе и нашем светосављу.“

Када се све речено узме у обзир, не изненађује то да је у својој последњој вољи Данило Киш записао: „Желим да будем сахрањен у Београду, по православном црквеном ритуалу.“ Његова воља је поштована, а опело је служио тада Епископ банатски Амфилохије (Радовић).

Блајоје Панџелић

Преврат који је потресао свет

Сто година од Октобарске бољшевичке револуције

Проф. др Ксенија Кончаревић

Пуцањ са крстарице „Аурора“ 24. октобра (6. новембра) 1917. године, којим је отпочео оружани устанак побуњених војних, морнаричких снага и пролетаријата, означио је почетак крваве Октобарске револуције, успостављања „диктатуре пролетаријата“ и, метафорички речено, „збацивања са пароброда историје“ (В. Мајаковски) свега што је водећа снага те револуције окарактерисала као назадно и историјски превазиђено, укључујући и вековне темељне вредности руске и словенске цивилизације, у првом реду духовност Православља

„Све велике револуције“ – пише Н. А. Берђајев у *Философији неједнакости* – „имају такав ток који се није дао преокренути: све су биле свирепе, пакосне, осветољубиве. У свим револуцијама побеђивале су највеће крајности; у свим револуцијама негирала се слобода и унакажавао се људски лик. Револуција није идила: никада оне нису биле лепе и добре, никада у њима није побеђивао бољи део људске природе. Све су револуције будиле у човеку мрачну и злу стихију, стародревни Хаос. Никада револуције нису биле руковођене разумом. Никад оне нису доносиле радост и нису давале оно ослобођење о коме су сањале генерације људи...“ „Револуција је коб народа и велика несрећа“, тврди исти аутор у студији *Ново средњевековље*.

Пуцањ са крстарице „Аурора“ 24. октобра (6. новембра) 1917. године, којим је отпочео оружани устанак побуњених војних, морнаричких снага и пролетаријата у

По заузимању Зимског дворца, Петроград
26. октобра 1917. г. (извор: Википедија)

„северној престоници“ Русије, Петрограду, означио је почетак крваве Октобарске револуције, успостављања „диктатуре пролетаријата“ и, метафорички речено, „збацивања са пароброда историје“ (В. Мајаковски) свега што је водећа снага те револуције – бољшевичка клика на челу са В. И. Уљановом-Лењином – окарактерисала као назадно и историјски превазиђено, укључујући и вековне темељне вредности руске и словенске цивилизације, у првом реду духовност

Православља. Била су потребна само два дана, која су после тога толико пута описивали главни протагонисти револуционарних октобарских збивања, да се сруше вредности на којима је почивало целокупно устројство руске државе и друштва и прокламује победа нове, комунистичке идеологије. Успех је дошао релативно лако, јер је потврђивао политичку победу која је, припремљена

фебруарском револуцијом и абдикацијом императора Николаја II, практично била остварена у неколико претходних месеци, кад су се револуционарне масе дефинитивно удаљиле од вођа фебруарског преврата (напоменућемо да је побуна војске и морнарице у Петрограду била непосредно спровоцирана одлуком председника Привремене владе Керенског да у ноћи између 23. и 24. октобра забрани два бољшевичка гласила и ухапси неке чланове Партије), тако да је – као што је Лењин и био предвидео – била потребна

само муњевита и добро припремљена војна акција да се та победа реализује до својих крајњих консеквенци. У десет сати пре подне 25. октобра Лењин је саставио гласовити проглас у којем се прокламује обарање Привремене владе и објављује да власт преузима Војно-револуционарни комитет, „налазећи се на челу пролетаријата и Петроградског гарнизона“. Навече истога дана су радници, морнари и побуњени војници на јуриш заузели Зимски дворца, седиште Привремене владе, и похапсили министре, док је Керенски већ био напустио град. Политичку победу болшевика, још пре него војно-устаничку, потврдио је Други свевруски конгрес совјета 25. октобра навече, док је још био у току јуриш на Зимски дворца; током ноћи, говором Анатолија В. Луначарског, Конгресу совјета је и формално предата власт која је тога дана освојена. Двадесет шестог октобра Други конгрес је прогласио победу радничко-сељачке револуције и донео чувене декрете „о миру“ и „о земљи“. У име тих декрета, који су заједно са устанком мењали целокупне политичке и друштвене односе, одвијала се битка „за власт совјета“ с краја на крај Русије. У периоду од 25. до 27. октобра совјетска власт била је успостављена у Минску, Кронштату, Иваново-Вознесенску, Луганску, Казању, Ростову на Дону, Јекатеринбургу, Самари, Саратову. У Москви, „другој престоници“, устанак, који је започео тек пошто је у Петрограду већ био извојевао победу, наилази на снажнији отпор, тако да овде уличне борбе трају све до 2. новембра. Током новембра и децембра болшевици су успели да ставе под своју контролу већи део земље: талас насиља захватио је већ у првом месецу револуционарних збивања 45 губернијских средишта, а власт је преузета и у свим најважнијим индустријским центрима и на великом делу фронта. Али територијална превласт није била довољна за победу револуције: морала се обезбедити монолитност структура законодавне и извршне власти,

која ће припремити терен за успостављање „војног комунизма“. У том циљу већ непосредно након преврата уследио је обрачун са политичким неистомишљеницима: пошто су на изборима одржаним у новембру есери (социјалисти-револуционари) добили 15, 8 милиона гласова и тако освојили највећи број места у новом парламенту – 380, за разлику од болшевика којима је припало 9, 8 милиона гласова и следствено томе 168 места, и пошто су у конституисању парламента на основу резултата избора право учешћа задобиле и друге политичке снаге, Совјет народних комесара издао је декрет којим се неке странке стављају ван закона и квалификују као „народни непријатељи“ (већ у првим данима револуције је, дакле, употребљена формулација која ће за кратко време довести до незапамћених репресалија са кулминацијом у доба Стаљинове страховладе), да би почетком јануара дошло и до распуштања вишестраначке Уставотворне скупштине, уз интервенцију Црвене гарде и људске жртве, са образложењем да је то орган „буржоаско-демократског типа“ и да власт треба да пређе у руке „демократских органа највишег реда“ – болшевичких совјета.

„Победоносна офанзива“ побуњених маса – термин најчешће коришћен тих дана који су из темеља преокренули Русију – ипак је представљала тек почетак немилосрдне политичке борбе, необичног рата у којем ће се класе, странке, нације, војске, државе борити са до тада невиђеном жестином и на који се стога, по доцније изреченој оцени Лава Троцког, неће моћи применити уобичајени критеријуми здравога разума, критеријуми који су плод „свакидашњег искуства нормалног и мирног живота“. Устаници су пошли у борбу желећи да стекну само основна добра: мир, земљу, хлеб, слободу, социјалну правду. Међутим, међу онима који су их водили владала је дубока свест о томе да су циљеви побуне куд и камо далекосежнији. Они су били сасвим сигурни да

су покренули процес светског домаћаја. У том погледу карактеристично је запажање И. И. Минца, написано већ у тренуцима када се устанак проширио из Петрограда на Москву: „Одлучује се судбина револуције, судбина наше земље, а одлучује се и судбина човечанства за дуго времена.“ Последице револуционарног преврата извршеног под утицајем поклоњења трима саблазнима – саблазни хлеба, тј. царства свеопште ситости, подједнаке поделе земаљских добара међу људима, привида земаљског раја, где неће бити сиромашних и несрећних, затим саблазни одбацивања пута поступног, на моралном подвигу заснованог побољшања друштвеног живота и муњевитог „ускакања“ у царство слободе, једнакости и братства, којим је Русија требало да задиви цео свет, и напослетку саблазни најстрашније од свију – саблазни која је позивала руски народ да се одрекне Бога и да се поклати Његовом исконском противнику, сатани, да би помоћу њега заваладао целим светом, заиста су без преседана у светској историји. Само у периоду од 1918. до 1955. године у Русији је од масовних репресалија, глади, епидемија, ратова живот изгубило више од 87 милиона људи; сваки пети становник Русије умро је у помешаном раздобљу насилном смрти, док је проценат таквих смрти у раздобљу од 1867. до 1917. износио свега 2%. На демографском плану огроман губитак био је изазван масовним емигрирањем после 1917. године: тако, по подацима које наводи немачки историчар Ханс фон Римша на дан 1. јануара 1921. године у свету је било око 2.935.000 руских избеглица, а према процени савременог историчара О. Платонова, укупан број лица која су се после револуције нашла у егзилу износи чак пет милиона. Процена људских губитака подразумева и узимање у обзир пада наталитета услед насилних смрти и избеглиштва (минимално 64 милиона нерођене деце). Све у свему, ако се сумира број убијених, помрлих, избеглих и нерођених, Ру-

Капија Зимског дворца: позлаћени амблеми Руског царства, уклоњени 1917. г., рестаурирани су и враћени на капију (извор: Википедија)

сија је за мање од четири деценије изгубила 156 милиона људи – то је становништво данашње Енглеске, Француске и Немачке заједно узетих. Дакле, да је стицај историјских околности био другачији, у Русији би средином 70-их година XX века уместо 280 милиона живело између 400 и 430 милиона становника. Важно је напоменути и чињеницу да је у црвеном терору поубијан и протеран најбољи део руског народа – најпоштенији, највреднији представници сељаштва, трговачког staleжа и националне интелигенције, дакле они на којима је почивала материјална и духовна култура земље, носиоци њених најбољих традиција и идеала. Али највећи и, рекло би се, ненадокнадиви губитак представљао је суноврат духовних и општедруштвених вредности. По језгровитој оцени Митрополита Анастасија Грибановског, другог поглавара Руске заграницне цркве, „све што се ценило као узвишено, свето, као врлина, или само као часно, дозвољено, културно у људском животу – све је то било погажено и профанисано њиховом (бољшевичком – *јрим. наша*) суровом руком, и свуда унаоколо завладала је гнусоба опустошења. У жеку ове обесне освете и раздо-

ра гинули су заједно добро и зло, невини и кривац. Вино се измешало са крвљу и морем људских суза на овој Иродовој гозби. Никада људско достојанство није било гажено тако грубо и немилосрдно, никада човек није падао тако ниско и није био тако одвратан у својој зверској разузданости као у овој мрачној епоси“.

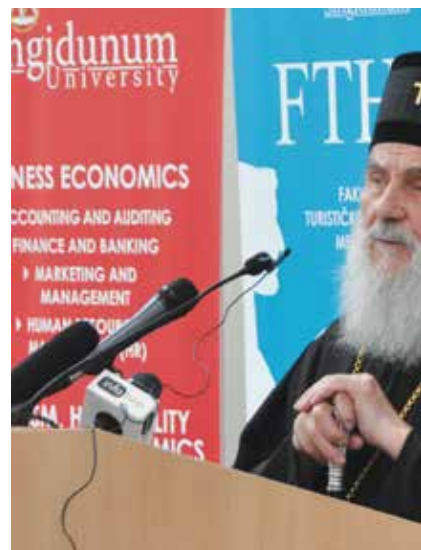
Револуција није донела само грађански рат, пустош, беду, глад, него и принудну колективизацију, експропријацију (насилно одузимање) имовине, индустријализацију са увођењем „планске командне економије“, коренито пререструктурирање друштва. Модел друштва које је било у изградњи, као и модел нове совјетске државе, није имао преседана. Неки далеки праузор му је, додуше, била Париска комуна, али је и она то била само у контурама, назнакама и распала се пре но што се уобличио. Као примарни облик власти организовани су „совјети радничких и сељачких депутата“, преко којих је требало да „напредне снаге“ непосредно утичу на кретања у друштву и привреди. Совјети су организовани на свим нивоима, по територијалном и економском принципу – од сваке стамбене зграде, преко села, реона, града, округа, области... до Врховног државног совјета. Револуционарна власт је укинула приватну својину и извршила радикалну национализацију земљишних поседа, фабрика, банака, рудника, трговинских предузећа, стамбених објеката и свих других некретнина. Колективизација је потпуно уништила руско село: сељаци су приморавани да се прикључе колективним задругама – колхозима, које је контролисала држава. Приморани да своје производе изруче властима, сељаци су могли да бирају – или ће за то добијати мизерну плату, или ће, ако на то не пристану, морати да се хране оним што им буде преостало. Сељаци су радије спаљивали своје приносе и убијали стоку него да своја у зноју стечена добра изруче држави. Онима који су одбили да се придруже колективним

задругама конфисковане су куће, алат и све што су поседовали. Све у свему, неких девет милиона мушкараца, жена и деце било је избачено са својих имања, приморано на глад, заборав и смрт. Посебно погођена глађу била је Украјина, житница Европе, у којој је од изнурености умрло скоро тридесет милиона људи. О размерама глади довољно говори податак да су у овој колевци руске културе и духовности забележени и случајеви канибализма. Ни радничком staleжу није било боље. Свака фабрика или делатност били су потпуно у рукама државе, а за сваких пет година одређивани су циљеви који су неизоставно морали да буду испуњени. Циљеве је одређивао Госплан (Државни план) из Москве. Та је институција имала пола милиона запослених који нису радили ништа друго сем што су одређивали производне капацитете за сваку фабрику и потом проверавали колико је робе заиста произведено. За раднике и за директоре предузећа то је представљало велики притисак, али кажњавање због непостигнутих резултата било је сурово. Директори предузећа су због неиспуњавања плана могли да буду и убијени (о слању у концентрационе логоре и прогонство да и не говоримо). Радници су били принуђени да раде и далеко више од редовног радног времена, а није им било допуштено да промене посао. У таквим околностима многе фабрике лажно су представљале радни учинак или су занемаривале квалитет произведене робе. Докле год су цифре биле добре, ништа друго није било важно. Процењује се, рецимо, да је половина свих трактора који су произведени 1930. године била са грешком. Најтеже је било интелигенцији, лишеној могућности слободног стваралаштва и јавног исказивања својих уверења, осуђеној на гладовање, трпљење понижења и притисака и неретко излаганој свим, па и најбруталнијим облицима друштвене репресије.

– крај у следећем броју –

Међународна конференција „Верски туризам – про

Поклонички туризам – про

Током прошле године 62,4% страних туриста, који су посетили нашу земљу, имало је јасан одговор – при

У Београду је 8. јуна одржана Конференција SITCON 2017, чији је циљ био да се о најстаријем облику туризма, верском туризму, проговори уважавајући различита искуства савременог туристичког тржишта. О тенденцијама у свету и Србији када је у питању овај специфични вид туристичке понуде, говорили су представници верских заједница и јавног сектора, као и представници приватног сектора размењујући идеје и праксу и трагајући за платформом на којој се верски туризам у Србији може унапредити. Организатори овог скупа били су Универзитет Сингидунум и Српска Православна Црква, друге верске заједнице у Србији, Министарство трговине, туризма и телекомуникација Владе Републике Србије и Управа за сарадњу с црквама и верским заједницама Министарства

правде, као и Туристичка организација Србије.

Уводна излагања на отварању Конференције имали су проф. др Милован Станишић, председник Универзитета Сингидунум; господин Расим Љајић, потпредседник Владе Републике Србије и министар трговине, туризма и телекомуникација; Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, Архиепископ пећки и Митрополит београдско-карловачки; Његова Екселенција монсињор Станислав Хочевар, београдски надбискуп; Сеад еф. Насуфовић, Реис-ул-улема Исламске заједнице Србије; Његово Високопреосвештенство Митрополит додонски Хризостом, председник Канцеларије за ходољашћа и развој верског туризма Светог Синода Грчке Цркве; др Слободан Унковић, професор емеритус Универзитета Сингидунум и госпођа Марија Лабо-

вић, в. д. директора Туристичке организације Србије.

Одлучнији искорак

Истакнут је велики значај верског туризма о чему најбоље говори податак да је током прошле године 62,4% страних туриста, који су допутовали у Србију, на питање зашто су посетили нашу земљу, имало јасан одговор – привукло их је културно историјско наслеђе. Све им је било занимљиво, почев од богомоља, културних споменика и обичаја који најбоље говоре о прошлим временима наших народа. У преко 37 реферата истакнуто је и да се предности верског туризма мало користе, и да треба идентификовати наше потенцијале и циљне групе туриста. Научни радници су изнели и да смо недовољно радили на припреми података, тако да

изам и савремено туристичко тржиште“

Предмет научног проучавања

у допутовали у Србију, на питање зашто су посетили
ивукло их је културно историјско наслеђе

не располажемо са чињеницом о броју посетилаца из верских разлога и постигнутом профиту који остварује ова врста туризма. Анализе урађене на глобалном нивоу говоре да је ова врста туризма најотпорнија, упркос светској економској и безбедносној кризи. Верски туризам не познаје границе. Данас 600 милиона људи путује на различите дестинације света, наводећи да их интересују пре свега верски мотиви. Верски туризам остварује профит који се мери милијардама долара. Цркву Нотр Дам у Паризу годишње посети 13 милиона људи, на ходочашће у Јерусалим одлучи се преко четири милиона, углавном верника, годишње, а Шпанију обиђе пет милиона туриста које интересују верске знаменитости.

Конференција има посебан значај и због тога што је истакнуто да је потребно уложити

средства и едуковати стручна лица, што ће у крајњем исходу унапредити ову грану туризма у Србији.

Да ли смо значајна дестинација

Могућности Србије када је у питању верски туризам треба сагледати реално. А то значи да нисмо такмац са великим верским центрима, али да уколико исправимо запуштене потенцијале, можемо да рачунамо да будемо дестинација за други, трећи одмор. Највећи непријатељи неискоришћених потенцијала су пре свега лоша инфраструктура, лош маркетинг и недостатак свести да морамо да формирамо туристичке пакете који заокружено омогућавају брз увид у наше вредности. Потпредседник Владе Републике Србије Расим Љајић је рекао

Да се подсетимо по чему нас свет препознаје

Поздрављајући учеснике Конференције, Његова Светост Патријарх Иринеј истакао је: „Верски туризам има велики значај и улогу у зближавању народа. Упознавање историје и културе омогућава да се успоставе хумани односи међу људима и народима. Пре десетак година боравио сам у Калифорнији и разговарао са педесеторо наше деце која су боравила први пут у Србији. Утисци које су понели из постојбине својих родитеља били су толико дубоки и емотивни, да су их инспирисали кроз живот и заувек везали за своју Отаџбину. Сви манастири и цркве које су обишли дубоко су им се урезали у сећање. Никада неће заборавити своје порекло. С друге стране, наш народ путује на стране дестинације а да нису посетили своју баштину. Потребан нам је добро развијен верски туризам да се и сами подсетимо по чему нас свет препознаје – по изузетним културно историјским споменицима који су настајали у вековима када се није знало за Америку. Ми се поносимо нашим светињама и желимо да их покажемо свету. Наше богомоље служе нам на ползу. Недостају нам путеви и инфраструктурно уређење простора у свим нашим светињама да бисмо спремно дочекали туристе. Ми смо важна држава и народ и морамо да порадимо на томе.“

да ће држава, са своје стране, промовисати и подржати верски туризам. Постоје манастири у Србији до којих није изграђен пут. Према његовим речима, на-

ша понуда верског туризма имала би најбоље ефекте када би се усмерила на туристе из Русије, а блиску регионалну сарадњу би требало да развијамо и са суседним земљама: Македонијом, Бугарском, Румунијом и Грчком. Туристима који долазе Дунавом треба да понудимо обилазак верских знаменитости дуж тока Дунава. Потребан нам је програм у коме смеру све можемо да градимо верски туризам.

Аутори су понудили разнолике тематске области, од којих можемо поменути неколико: Маркетинг стратегија у верском туризму; Религијске карактеристике секуларних туристичких ходочашћа с високим духовним аспирацијама; Изазови и могућности развоја верског туризма у мултикултуралној и мултирелигијској средини; Продуктивне активности манастира као производи верског туризма.

Отварање наших манастира

Посебно интересовање изазвао је текст Архимандрита Стефана „Верски туризам – примери пионирског подухвата манастира Лепавина и Тумане“, у коме ис-

У духу јеванђељског позива „дођи и види“ (Јн. 1, 46)

У поздравном слову Митрополита додонског господина Хризостома, председника Синодске Канцеларије Православне Цркве Грчке за поклоничка путовања чуло се неколико занимљивих искустава.

„Неопходност развоја такозваног верског туризма, или поклоничких ходочашћа – поклоничког туризма Грчка Црква је схватила много раније. Још 2001. године основали смо Синодску Канцеларију која се бави поклоничким путовањима (обиласцима) и развојем тзв. верског туризма. Желели смо да сачувамо светињу поклоничких места и споменика Грчке, али и да радимо на развоју и систематској промоцији истих унутар и ван јелинског простора, доприносећи и ојачавању економије. Црква је показала бригу и посебну будност код чланова који су били обучени за истицање манастира и споменика православља који представљају културно наслеђе, као места која привлаче хиљаде верника, али и оне који нису верници. Оно што истичемо приликом обилазака је молитвени карактер тих места, који превазилази њихов археолошки и музејски значај. То су места богослужења са којих се упућују молитве Богу. Кроз своју вишевековну историју, Православна Хришћанска Црква штити своје светиње, манастире и места поклоњења од „религијског туризма“, који је тако назван у духу секуларности јер му је главни аксиом искључиво финансијски и тржишни комерцијални критеријум. Он на тај начин мења религиозни карактер светих поклоничких места, поистовећују их са местима од културног значаја. Поклоничка места отворена су и приступачна свима уз обавезан услов да се посетиоци и поклоници понашају пристојно и достојно, и да покажу поштовање према светости ових места.“

тиче како „пример оца Гаврила, манастир Лепавина (Хрватска) и братства манастира Тумане (Србија) показује спремност наше Цркве за обновом сакралних места применом иновација и оригиналних идеја, привлачећи све већи број посетилаца што доводи до значајне промоције верског туризма. Отац Гаврило крајем 90-тих година XX века почиње да изучава информатичке технологије. Његов први подухват јесте израда манастирске интернет странице и блога посвећеног светогорским

темама, уз уређивање виртуелних трибина које представљају претечу данашњим ‘chat’ собама. Отац Гаврило покреће интернет Радио Благовести (2007. године), да би већ годину дана касније увео и интернет духовну трибину. Братство манастира Тумане код Голупца направило је пажње вредан пионирски корак у развоју религијског туризма и манастирске економије. Младо монашко братство које је стигло у манастир 2014. године, затекло је манастирску инфраструктуру у запуштеном

Пастирско деловање наше Цркве

Архимандрит Спиридон Ка-трамадос је говорећи о активностима Синодске Канцеларије за ходочашћа Грчке Цркве рекао: „Велика је одговорност коју носимо на плећима као наследници значајног црквено-културног, хришћанског и европског за-вештања. Наша дужност као чувара је да ту културу која на-дилази пролазност овог века, која је одсјај духовности наше хришћанске вере заштитимо од фалсификовања, отуђивања, посветовљења и синкретизма, али и да се сви заједно боримо да сведочимо наше поштовање према предању свакоме ко затражи да се о њему информише. Сви хришћани који верују да хришћанске светиње представљају светску баштину, откривају допринос хришћанства човечанству и историји, уметности и култури. Верујемо да контакт, мистичан разговор посетилаца са светилиштима – споменицима, пружа квалитет живота, отвара хоризонте вечности, подиже у тешкоћама, надахњује, даје подршку, охрабрује, нарочито у ове смутне дане економске и моралне кризе и неизвесности свуда, у целом свету, не само у Грчкој. Осећамо да је одговорност свих нас клирика, свештеничког и монашког реда, свих запослених у Цркви веома велика. Ми служимо том задатку, не пласирању и продаји туристичких производа, како то свет посматра, јер ми нисмо чувари музеја, него смо служитељи Тајне Светог Лика. Музеји у Православној Цркви не постоје. Све што се сабира у њој чува се – као свете мошти, поштује се, показује се, постаје носилац освећења и духовности. Када престане да функционише овакво поштовање православне хришћанске вере, тада ће то постати бездушна и хладна археолошка места, која неће сведочити ништа од овога што сведоче сада њиховим литургијским животом. Потребна је велика пажња да се поштује поредак, служба и канони Православне Цркве. А не да дајемо све како бисмо наплаћивали изложбени простор побожности.“

стању. Најпре је обновљена црква, потом конак, манастирска воденица и други пратећи објекти. Настао је јединствен концепт угоститељске понуде у Србији – посетиоци манастира бивају послужени храном и пићем, а заузврат, без обавезе, као знак захвалности, могу да оставе добровољни прилог за обнову манастира у висини коју сами одреде. Усклађивање монашког живота и потребе за миром уз истовремено отварање према спољашњем свету, укључујући и бављење туризмом, није не-

што немогуће и несврсисходно. Помоћ туристичких радника и образовање клира и теолога у туризмологији је неопходан почетни корак“.

Наше светиње налазе се на Унесковој листи светске културне баштине, што нам аутоматски обезбеђује пажњу посетилаца. Интерес за Студеницу, Сопотане, Ђурђево Ступове, средњовековне манастире на Косову и Метохији – Дечане, Грачаницу, Богородицу Љевишку, Пећку Патријаршију је огроман. Било је речи и о изазову када је реч о

безбедности нашег изузетно богатог културног наслеђа, као и о налажењу прикладног начина за промоцију верског туризма. Како избалансирати захтеве савременог туристе и правила понашања и живота у верским објектима. Међу закључцима Конференције посебно се истиче тврдња да је верски туризам спона међу народима и религијама коју треба неговати, и постићи што већи развој поклоничких путовања.

Славица Лазић

Библијски бестијаријум: камила

Милена Стефановић

Пустииа представља јаку визуелну слику бескрајног пространства, тако омиљена анахоретима раног хришћанства (сл. 1). Величанствени пејзаж којим и данас пролазе каравани камила као у библијско доба. Од оазе до оазе.

Мада одаје слику умерености, камила је увек украшена шареним крпама, ћилимима и кићанкама јарких боја, што чини контраст у односу на жућкасти колорит пустиње. Њена опрема може бити посебно раскошна и скупочена, јер камила је знак краљевске части и достојанства (1. Цар. 10, 2).

У библијском смислу камила се често везује за композицију Поклоњење мудраца (сл. 2). Мада није забележена у Матејевом Јеванђељу, претпоставља се да су мудраци са Истока дошли у Витлејем на камилама, тада превозном средством за путовања на дуге стазе (Мт. 2, 1–12).

Камила је права пустињска животиња, било да је једногрба (лат. *camelus dromedarius*, арабљанска) или двогрба (лат. *camelus bactrianus*, централноазијска, персијска) (сл. 3). Користи се од древних времена углавном за транспорт. Представља знак издржљивости и покорности. Настањује пустињска

и полупустињска подручја Африке и Азије, јер може да издржи и до осам дана без воде захваљујући телесној конституцији адаптираној на сурове услове (Ис. 21, 1), опскрбљена залихама воде и хране у, за то предвиђеним, „резервоарима“ у телу, као што је грба, у којој се чувају залихе хране. Мада, килограм урми дневно и седмично 16 литара воде, сасвим је довољно.

Одликује се промуклом риком непријатном за уши и специфичним мирисом. Постоји као припитомљена и дивља врста. Као питомца, једна је од најстаријих одомаћених човекових помоћника и пратилаца. Без ње не би била могућа трговина на далеким дестинацијама, као чувени Пут свиле.

Помиње се од најстаријих времена, мада није сигурно када и где је први пут припитомљена. Одомаћену, крајем III и почетком II миленијума пре Хр., Вавилоњани и Асирци је описују као *gamtalu*, што кореспондира са *gāmāl* у Библији (и *kamēlos* како су Грци прихватили). Била је веома популарна у старом веку: у виду фигурина, или у плитком рељефу на уљним лампама, степама, цилиндрима, а нашла се и на Црном обелиску асирског цара Саламансара II.

Последњих година камила је била у центру пажње, јер се развила полемика у научном свету око наводне историјске нетачности датовања Библије. Наиме, постоје спорења око постојања камиле у Библији када је то наведено. У питању је доба Патријарха (2000–1500. пре Хр.), време Аврама, Исака и Јакова. Према радиокарбонској методи истраживања, датовањем фосила камиле пронађене на једном древном мајдану јужно од Мртвог мора, дошло се до закључка да је помињање камила анахроно, јер су се појавиле знатно касније од поменутих догађаја у Постању. Старост фосилних остатака означава X век пре Хр. (930–900) и представља прву евиденцију одомаћене камиле. Мада су у Канафори у сев. Сирији откривене таблице које потичу из 1800. год. пре Хр. са списком домаћих животиња међу којима је и камила, а из истог периода на једном откопаном печату се види човек како седи на камили. Али, као што каже Рабин Кен Спир: „Чињеница да нисам нашао седло Аврамове камиле не значи да Аврам није имао ни камилу ни седло.“ Или Рахила (Пост. 31, 34).

Бестијаријум не би био то што јесте, да се у њему не појави и нека загонетна животињска врста.

То је камилеопард, ишчезла врста и несвакидашња комбинација камиле и леопарда.

Према писању Дидје Декоана њено име појављује се у старим преводима Петокњижја (14, 5–7), а у средњем веку налазе се текстови који одлучно заступају уверење о њеном постојању. То створење, уосталом као ни библијски једнорог или василиск, није ни постојало. Била је то нека врста северног јелена и дивокозе, односно велике дивље овце обрасле рићом длаком уместо вуненог руна. Мада Гај Јулије Солин, римски писац из III века у својој *Збирци знаменитости* (*Collectanea rerum memorabilium*) помиње камилеопарда, са гривастим вратом коња, папцима вола, трупом камиле и белим мрљама по дивљој длаци, што подсећа на жирафу, јесте жирафа. Грци жирафу зову камелопардалис (καμηλοπάρδαλις) што је довело до забуне и могуће библијске референце. Мада би се о Солиновој поузданости могло расправљати јер је помињао још неке нестварне, имагинарне примерке, као и Плинијевој од кога је Солин скоро у целости прикупио приче о животињама.

Камила, човекова блиска помоћница

Иако потцењена, улога камиле у библијским причама, економији и култури друштва је велика.

Давала је одећу. Св. Јован Крститељ је био обучен у кожух од

камиље длаке. Кроз библијски наратив то је постало једно од његових иконографских обележја, јер је прекривало тело овог пророка и „анђела пустиње“ (Мт. 3, 4; Мк. 1, 6), као опозит удобној одећи која се носила на двору цара Ирода. Претпоставља се да је и космати (бујна коса и густе длаке по телу) Св. Илија (2. Цар, 1, 8) био тако обучен.

У данашње време скројени капут од камиље длаке представља отмени комад одеће. Тада, камиља длака се прела и ткала у тканину која је штитила од топлоте, хладноће и кише. Од ње се правио кострет, као и плашт од кострети за пророке (Зах. 13, 4).

Њена употреба у војне сврхе, такође није занемарива (сл. 4). Приказује се у рату (1. Сам. 30, 17) у пустињским условима. Као што смо их видели у филму Дејвида Лина „Лоренс од Арабије“, представљају део војне формације за пустињски јуриш, јер су дромедари (Ис. 60, 6) веома брзе (грч. *dromas*, „тркач“) како помиње пророк Јеремија (2, 23). Постојала су и ратна кола са камилама (Ис. 21, 7).

У својој I књизи, Херодот нам саопштава како је персијски краљ Кир Велики у VI веку пре Хр. победио Лидију (зап. Турска) и поразио њеног владара Креза (у антици чувеног по богатству), уз логистичку подршку камила. Тактички их је поставио на бојно поље као „звери рата“, што је било изненађење за противничку стра-

Слике:

Сл. 1. Св. Мина (Abu Mena) између две камиле које леже (сходно предању према којем су камиле пренеле његово тело у Египат ради сахране), ходочасничка керамичка ампула из византијског периода, 6–7. век, Александрија /извор: wikipedia.org/

Сл. 2. Поклоњење мудраца, ранохришћански саркофаг, IV век, Ватикански музеји, Рим /извор: wikipedia.org/

Сл. 3. Двојрба камила (са густим крзном), Koninklijke Bibliotheek KB, 76 E4, Folio 9r /извор: Medieval Bestiary – Vol. 3 | Pinterest/

Сл. 4. Камени панел са палате Асурбанипала: асирске трупе прогоне Арапе на камилама, 645. год. пре Хр. /извор: The Arabs | Arab | Pinterest/

ну, знајући да се коњ боји камиле, не подноси ни њену појаву ни мирис, и тиме онемогућио употребу коњице у коју се лидијски краљ једино уздао и којом се дичио.

Камиле представљају део виталне економске моћи и снаге (Пост. 12, 16; 24, 35; 30, 43; 32, 15; Суд. 7, 12). Симбол су богатства због трговине караванима. Давид их узима као ратни плен (1. Сам. 27, 9), кроз њих се сагледава и Давидово богатство (1. Дн. 27,30), док их је праведни Јов имао 3000 (Јов 1, 3), а као благослов удвостручен број (Јов. 42, 12).

Оседлане служе за путовања (Пост. 31, 17) и дају се на поклон: млечне камиле на дар од Јакова брату Исаву (Пост. 32, 15), на њима се доносе дарови Јелисеју, чак на њих 40 (2. Цар. 8, 9), доносе браћу, божије слуге из свих народа на дар Господу у Је-

Слике:

Сл. 5. Мозаик са катедрале Монреале, 1170. г. /извор: photoshelter.com/

Сл. 6. „Учитељу благи, које добро да учиним да имам живот вјечни“, савремена минијатура, Иракли Цинцадзе /извор: FB Miniatura, Irakli Tsintsadze/

русалим (Ис. 66, 20)... и, на крају, као једна библијска фреска, на камилама у Јерусалим долази краљица од Саве да види мудрост цара Соломона доневши му разне дарове, мирисе, злато и драго камење (1. Цар. 10, 2).

Ипак, најдрагоценије дарове у историји које су преносиле камиле били су они намењени новорођеном Богомладенцу.

Као храна, камила даје месо и млеко. Није кошер. Мојсије ју је прогласио „нечистом“ животињом (Лев. 11, 4; Пнз. 14, 7; Дап.10, 13–14). И чисте и нечисте животиње ушле су у Нојеву барку (Пост. 7, 2). Пустињски номадски народи, као Арапи, конзумирају је после молитве. Углавном су дивље ловљене ради меса. Након Потопа људском роду је дозвољено да једе животињско месо, према тумачењу Св. Отаца и месо се може јести како душа зажели (Пнз. 12, 15–20).

Старозаветни извори

Присуство камиле у људској култури је библијско и већина референци се налази у Старом Завету. Прва се односи на привремени боравак Аврама и Саре у Египту (Пост. 12, 16) где је Аврам, поред осталих животиња, стекао и велики број камила. Једногрба се помиње 62 пута, и углавном је она та, библијска. У Књизи Постања помиње се преко 20 пута, зато се и највише везује за Аврама, Исака и Јакова, иако су камиле (јев. *gāmāl*, са значењем да брине о свом господару)

мање присутне код Јевреја, него код других народа на Истоку.

Лепа библијска прича у којој камиле играју важну улогу је она у којој је Аврамов слуга са 10 камила и натовареним даровима отишао у потрагу у земљу Харан (мод. Сирија) да нађе девојку за Исака. Након Елијазарове молитве да нађе праву жену за Исака, Ревека која му је била намењена, Божијим провиђењем долази са крчагом на студенац, даје воду слуги, а потом и камилама које су седеле око студенца и тиме се препоручила (Пост. 24, 10–11) (сл. 5). У другој причи, Јаков уз помоћ камила успева да побегне од свог ујака са женама, децом и свом својом имовином (Пост.31, 20–22).

Лакше је камили проћи кроз иглене уши...

У Новом Завету камила је поминута три пута. Њена присутност у библијском свету фауне, огледа се и кроз синоптичка Јеванђеља. У њима се налази једна од најпознатијих библијских парабола – „А Исус рече ученицима својим: Лакше је камили проћи кроз иглене уши неголи богатоме ући у Царство Божије“ (Мт. 19, 24; Лк. 18, 25; Мк. 10, 25).

Христос помиње још једном камилу, такође у фигуративном говору. Односи се на фарисеје који су пажљиви да избегну мале грешке, а превиђају највеће грехе – „... који оцијеђујете комарца, а камилу прождирете“ (Мт. 23, 24).

Постоје два тумачења појма иглених ушију. По једнима то

су ниска и узана врата на Јафа капији града Јерусалима предвиђеној за животиње, која су се звала иглене уши. Камила, као најкрупнија позната животиња у Палестини тога доба, могла је да прође само уколико би јој се скинуо терет и ако би се спустила на колена (сл. 6). По другима „камила“ (καμήλα) није животиња, како сматра и историчар Замаровски, већ је уобичајен назив за морнарско уже од камиље длаке којим они везују сидра.

Христова по(р)ука је једноставна: немогуће је било коме да се спасе само сопственим заслугама (људима је ово немогуће, а Богу је све могуће (Мт. 19, 26)), јер, рабини су тврдили, материјално богатство и просперитет Божији је благослов, односно знак Божијег одобравања. Христос је прекинуо ту традицију, рекавши да свако може да заслужи Царство небеско и живот вечни... „благодању спасени кроз вјеру“ (Еф. 2, 8–9). И кроз препознавање духовног сиромаштва и неспособности да се уради све да се оправда... (Мт. 5, 3). Богатство често заслепи човека због његових достигнућа, па постаје слеп за духовну моћ. Идеја је да свако може да заради за вечни живот. Човек се спасава милошћу, милосрђем и вером.

„Нама припада само оно што сачињава наше духовне подвиге: милостиња и човекољубље. Постарајмо се да њих стекнемо, и да они постану наше унутрашње, духовно имање“ – Св. Јован Златоусти. ■■

Евагрије Понтијски

Поуке (избор)

— наставак из претходног броја —

Превео са старословенског Лазар Нешић

Евагријево дело показује како његове поуке нису случајно нашле своје место у збиркама *Изрека оцаца*, те оправдава што је у двадесетом веку — од стране пажљивих и посвећених читалаца — називан „философом пустиње“ и „дубоким психологом“. На странама које следе дајемо скроман избор из овог неисцрпног опуса.

Молитва је присан разговор ума са Богом. (*О молитви*, 3)

Молитва је изданак кротости и негневљивости. (*О молитви*, 14)

Молитва је ствар радости и благодарења. (*О молитви*, 15)

Молитва је одбрана од туге и чамотиње. (*О молитви*, 16)

Какву год муку поднео из љубави према мудрости, наћи ћеш плод овога у тренутку молитве. (*О молитви*, 19)

Будеш ли дуготрпељив, увек ћеш се молити са радошћу. (*О молитви*, 23)

Нерасејана молитва је најужвишеније дело ума. (*О молитви*, 35)

Молитва је узношење ума према Богу. (*О молитви*, 36)

Ако жудиш за молитвом, одбаци све и задобићеш све. (*О молитви*, 37)

Најпре се моли да будеш очишћен од страсти; затим за избављење од незнања и заборавности; и на крају за избављење од сваког искушења и богоостављености. (*О молитви*, 38)

Стање молитве је бестрасна навика која најзаноснијом љубављу узноси љубомудрени и духовни ум на висину. (*О молитви*, 53)

Онај који воли Бога увек разговара са Њим као са оцем, одбацујући сваку острашћену помицао. (*О молитви*, 55)

Ако желиш да се молиш, потребан ти је Бог који даје молитву ономе који се моли. (*О молитви*, 59)

Ако си теолог, молићеш се истински; и ако се будеш молио истински, бићеш теолог. (*О молитви*, 61)

Ако жудиш за молитвом, немој чинити ништа што се противи молитви; тако ће ти Бог приступити и пратити те на путу твом. (*О молитви*, 66)

Моли се кротко и нерасејано, псалмопој са разумевањем и добрим ритмом, па ћеш бити попут младог орла који узлеће висинама. (*О молитви*, 82)

Ако још увек ниси примио благодат молитве или псалмопојања, сачекај и примићеш их. (*О молитви*, 87)

Као што је хлеб храна за тело и врлина за душу, тако је и духовна молитва храна за ум. (*О молитви*, 101)

Ако желиш да се молиш у духу, немој мрзети никог, па нећеш бити помрачен у тренутку молитве. (*О молитви*, 128)

Када те молитва чини радосним више од било чега другог, онда си истински нашао молитву. (*О молитви*, 153)

Приче Соломона, сина Давидовој и цара Израилевој (Прич. 1, 1). Прича је изрека која путем чулних ствари открива значење умних ствари. Царство Израилево је духовно познање логоса →

о Богу, телесним и бестелесним бићима, те Божијем суду и промисли; или познање које открива сагледавања о етици, физици и теологији. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 1)

Али ко ме слуша, боравиће безбрижно, и биће на миру не бојећи се зла (Прич. 1, 33). Бестрасни човек пребива у тиховању и не боји се злих помисли. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 17)

Не осврћи се ни на десно ни на лево, одвраћај ноћу своју од зла (Прич. 4, 27). Врлина је заиста само средство: зато се каже да храброст пребива између брзоплетости и кукавичлука. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 53)

Умало не зајадох у свако зло усред збора и скупишћине (Прич. 5, 14). Било је времена када зло није постојало и биће времена када више неће постојати. Али никада није било времена када врлина није постојала, нити ће бити времена кад више неће постојати; јер семена врлине су неуништива. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 62)

Реци мудрости: сестра си ми; и пријатељицом зови разборитости (Прич. 7, 14). Мудрост је наша сестра будући да је њу створио исти онај Отац који је створио и бестелесну природу. Овде мудрошћу, дакле, не назива Сина Божијег, већ сагледавање телесних и бестелесних бића, и у њима садржаних логоса суда и промисли; разборитост, познање, подучавање и разумевање су подврсте ове мудрости. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 88)

У свако доба љуби пријатељ и брати постојаје у невољи (Прич. 17, 17). Ако су они усиновљени Христу једни другима браћа, те ако су анђели и праведници синови Христови, онда су анђели и све-

титељи браћа једни другима, јер су рођени од стране истог Духа усиновљења. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 163)

Лењивац крије руке своје у трудима својим и к устима својим не приноси их (Прич. 19, 24). Онај који не живи праведно, тај неправедно сакрива руке своје у души својој, будући да није спреман обрађивати своју земљу и наситити се свог хлеба. Јер, врлине делатног живота означавају руке које нашим устима приносе хлеб који је дошао с неба и који даје живот свету. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 203)

Слушај оца својега који те је родио и не презири мајере своје кад ошари (Прич. 23, 22). Чуо сам једног старца где говори: Душа је мајка ума, јер путем делатних врлина она пружа светлост уму. Он душом назива страствени део душе који је подељен на раздражајни и желатељни део. Управо храброшћу и уздржањем, каже он, стичемо мудрост и познање Бога; а храброст и уздржање су врлине раздражајног и желатељног дела душе. (Схолије на Књију Прича Соломонових, 258)

Речи проповедника, сина Давидова, цара у Јерусалиму (Проп. 1, 1). Црква очишћених душа јесте истинско познање векова и светова, као и логоса суда и промисли који су садржани у њима. Проповедник је Христос, тј. Онај који рађа ово познање; или је, пак, проповедник онај који очишћује душе путем етичког сагледавања и који их води према природном сагледавању. (Схолије на Књију Проповедника, 1)

Таштина над таштинама, вели проповедник, таштина над таштинама, све је таштина (Проп. 1, 2). Онима који ступају у умствену Цркву и који бивају задивљени сагледавањем створених бића, Реч говори: Не смете

помислити да су ове ствари коначни циљ који вам је обећан; јер све је ово само таштина над таштинама у поређењу са познањем самог Бога. Јер као што су лекови испразни ономе ко се потпуно исцелио, тако и познање смисла векова и светова постаје испразно ономе ко је стекао познање Свете Тројице. (Схолије на Књију Проповедника, 2)

И што год жељаху очи моје, не брањавих им, нишпи ускраћивах срцу својем икакве радоспи (Прич. 2, 10). Своме срцу не ускраћује никакве духовне радости само онај који се уздржава од сваког греха. (Схолије на Књију Проповедника, 9)

Безумник покрива руке своје и прожидије тело своје (Проп. 4, 5). Ако су руке симбол делатног живота, онда онај који чини неправду покрива руке своје. (Схолије на Књију Проповедника, 26)

Јер, ако двојица спавају заједно, један преје грубога; а један како ће се сам запрејати? (Проп. 4, 11) Без Господа нико не може постати пламен у духу, јер Господ је дух. (Схолије на Књију Проповедника, 29)

Боље је дијетије убога, а мудро, него цар стар, а безуман, који се не зна поучити (Прич. 4, 13). Дете је онај који је сачувао подучавања из младости своје; а старац је онај који се удаљио од подучавања младости своје, заборавио савез са Богом и остарио у пороцима. Први припада Христу, а други ђаволу. (Схолије на Књију Проповедника, 32)

И кад коме Бој да богајство и блага, и да му да ужива и узима свој део и да се весели са трудом својим, то је дар Божији (Прич. 5, 19). Ретко се сећа овог света и чулног живота онај који је примио духовно познање од Бога, јер његово срце је увек обузето

сагледавањем. (*Схолије на Књију Пројоведника*, 44)

Гностик представља со за оне нечисте и светлост за оне очишћене. (*Гностик*, 3)

Гностику пут припремају све врлине, а изнад свих, врлина негневљивости. Јер онај који је окусио познање и брзо пада у гнев подсећа на човека који ужареним гвожђем пробада своје очи. (*Гностик*, 5)

Гностик не сме бити тмуран, нити недоступан. Јер прво је карактеристика човека који не познаје логосе створених бића; а друго човека који не жели да се сви људи спасу и доспеју до познања истине. (*Гностик*, 22)

Ућуткај све који оговарају у твоје присуству и немој се чудити ако те већина због тога оптужује, јер ово је демонско искушење. (*Гностик*, 32)

Монахе који ти долазе у посету позови на разговор о аскетским стварима, а не о теолошким учењима; осим у случају да се нађе неко ко је у стању да се посвети теолошким стварима. (*Гностик*, 35)

Оно неизрециво треба славити у ћутању. (*Гностик*, 41)

Циљ делања јесте очистити ум и учинити га бестрасним; циљ природног сагледавања јесте откривење скривене истине у свим створеним бићима; дар теологије јесте удаљење ума од твари и његово узношење ка Првом Узрочнику. (*Гностик*, 49)

У време када се човек почне одвајати од греха који пребива у њему и удаљава се од владавине духа овога света, он тада налази на жену којој се приближава време порођаја; таквог човека грех мучи дан и ноћ, као да ће

због њега његова душа нестати са лица земље и доноси му хиљаде искушења. (*Гностичка појавља*, 2, 12)

Познање исцељује ум, љубав исцељује раздражајни део душе, а уздржање исцељује желатељни део душе. (*Гностичка појавља* 3, 35)

Вера је добровољно добро које нас води према будућем блаженству. (*Гностичка појавља*, 3, 38)

Као што они који подучавају децу словима испишују иста на таблама, тако и Христос својом мудрошћу поучава разумна бића, уписујући је у природу смртних тела. (*Гностичка појавља*, 3, 57)

Ако је све зло разумног дела душе проузроковано од стране раздражајног и желатељног дела, те ако је ове душевне силе могуће употребљавати на добар или зао начин, онда је јасно да неприродна употреба ових делова душе проузрокује зло у нама. Ако овако стоје ствари, онда ниједна Божија творевина није зла. (*Гностичка појавља* 3, 59)

Са онима који приступају тешким темама и желе да пишу о њима, демон гнева води борбу дан и ноћ, наиме, демон који има обичај да заслепљује мишљење и лиши га духовног сагледавања. (*Гностичка појавља* 4, 47)

Онима који богохуле против Творца и зло говоре о овоме телу наше душе: ко ће им показати благодат коју су примили док још бејаху потчињени страстима, наиме благодат да буду сједињени са овим добрим телом? (*Гностичка појавља*, 4, 60)

Неопходно је да ум буде поучен, или о бестелесним бићима, или о телима било које врсте, или једноставно да сагледава

предмете. Јер, ове ствари су његов живот. Али, ум неће видети бестелесне ствари ако је нечист у својој слободној вољи, нити ће сагледавати духовна тела ако је лишен органа који му приказује чулно спознатљиве предмете. Шта ће, онда, принети мртвој души на сагледавање они који презиру Творца и потцењују ово наше тело? (*Гностичка појавља*, 4, 62)

Коме је ум непрестано у заједништву са Господом и чији је раздражајни део душе испуњен смирењем захваљујући сећању на Бога, те чији је желатељни део душе сасвим усмерен ка Господу, таквом не приличи да се боји својих непријатеља који круже око наших смртних тела. (*Гностичка појавља* 4, 73)

Узнемирење раздражајног дела душе заслепљује сагледаваатеља. (*Гностичка појавља* 5, 27)

Царство небеско је сагледавање створених бића. (*Гностичка појавља* 5, 30)

Као што огледало није упрљано стварима које се огледају у њему, тако и бестрасна душа остаје чиста гледајући на ствари у свету. (*Гностичка појавља*, 5, 64)

Освећена вода је симбол Свете Тројице, а дрво живота је Христос који се напаја овом водом. (*Гностичка појавља* 5, 69)

Врлина је логосно стање душе у којој се она једва креће према злу. (*Гностичка појавља*, 6, 21)

Очишћени ум, узнемираван гневом, не може примити духовна сагледавања. (*Гностичка појавља* 6, 63)

Попут архитекте у грађевинама, тако Бог пребива у тварној природи. (*Гностичка појавља*, 6, 82)

Распяти Христос – пример љубави: студеничко Распеће, фреска из 1208/9. г. (извор: <http://www.manastirstudenica.rs>)

О љубави према непријатељима

О једној особености у Православљу

Прошјореј Александар Михаиловић

Ова љубав је, пре свега, слободна. Ничим није условљена, изнуђена, купљена, није наметнута и не уклапа се ни у једну цивилизацијску шему

Постоји једна особеност у Православљу, штавише „изузетак“ за који бисмо могли рећи да је „једино ново под сунцем“. Реч је о љубави према непријатељима.

Наравно, знамо ко су и шта су непријатељи. То су они који не само да нас не воле, дакле да су равнодушни према нама, већ они који нас активно мрзе, чине зло и теже да нас сасвим униште. Љубав према њима је апсурд не само за човека евро-америчке цивилизације, него и за човека уопште. Ова врста љубави је крајње нелогична, неразумна, можемо рећи луда.

Када говоримо о љубави, најчешће говоримо о ономе шта она није. Не бисмо сада описивали њена искривљена тумачења, саберимо се укратко на љубав према непријатељима.

Ова љубав је, пре свега, слободна. Ничим није условљена, изнуђена, купљена, није наметнута и не уклапа се ни у једну цивилизацијску шему. Остале љубави: према родитељима, деци, супротном полу, пријатељима, онима који нам чине добро итд., колико год биле велике, нису слободне јер су условљене. Оне су потпуно природне, јер је природно да волимо оне који

нас воле и са којима смо везани крвним, полним и уопште телесним везама. Са друге стране, љубав према добром и лепом такође је потпуно нормална јер је сасвим логично и „људски“ да привучени доброто и лепотом одговоримо љубављу. Све ово већ је било познато Платону, Конфучију, Буди и осталим алтруистичким и религиозним системима.

Љубав према непријатељима је новина. Она ничим није измањена, привучена, слободна је од било каквог саморазумљивог, логичког и моралног закона. Волећи оне који нас мрзе, постаје-

мо слични Богу и већ овде, на земљи, живимо животом будућег века који је ослобођен принуде и нужности. У Царству Божијем владаће љубав која воли другог човека онаквим какав јесте и упркос њему таквом какав је. Волети другог онаквим какав јесте значи волети га онаквим какав ће бити, односно онаквим каквим га је Бог зажелио када га је стварао.

Ово је врло тешко, готово најтеже за људске снаге и способности. Оваква врста љубави и није људска јер не долази од овог света, она је дар свише и божанског је порекла. Људско је само настојање и жеља да се она стекне, али љубав према непријатељима је истинска благодат тј. директна и обилна Божија милост дата ономе који је тражи.

Оваква љубав воли оно што је иконично у другом човеку, оно чиме човек личи на Бога, конкретније, љубављу према непријатељима волимо самог Бога који је у њима, упркос њиховим манама, слабостима и природним недостацима. Љубећи непријатеље дајемо им шансу да у нама, као у огледалу, препознају свој сопствени лик који је икона Лика Божијег.

Можемо ли овим стилем живота и оваквим односом променити најпре себе, и на тај начин створити нову културу и матрицу живота? Љубав према непријатељима је не само тема за размишљање, него и позив да се упустимо у процес активног и напорног мењања наших животних категорија, мишљења, погледа на свет и понашања. Она је знак дат од Бога да су логика овог света и њени алтруизми оно што би Ниче назвао „људским и сувише људским“. Супротност томе је перспектива новог, истинитог живота у Христу који је откривен управо као љубав према непријатељима. ■■

Финска

Скуп светских православних музичара

У граду Јоенсу, у источном делу Финске, од 6. до 11. јуна одржана је Конференција о православној музици. Овој седмој по реду Конференцији присуствовало је преко 60 музичара, вокалиста, истраживача, композитора и музиколога из чак седамнаест земаља. Тема овогодишње Конференције је била „Литургија и музика“, а одржане су 33 презентације на ту тему.

Отац Иван Муди, председник одбора Међународног друштва за православну црквену музику које је организатор овог догађаја, истиче како је овогодишња „широка тема Конференције подстакла промишљања о многим различитим аспектима начина на који музика и Литургија делују једно на друго“.

Међу веома разноврсним презентацијама могле би се истаћи следеће:

- Типови вокала и мелодије у Типику Светог Саве Освећеног
- Литургијско музичко искуство Албанаца у Италији
- Варијације румунских црквених песама за Богородичине празнике
- Пренос византијских уметничких достигнућа у Русији и Кореји
- Размишљања о финској литургијској и паралитургијској музици

Међу презентацијама су се нашла и размишљања о делима одређених композитора као што су рецимо руски композитори Александар Раскатов и Александар Кнајфел, затим Егон Велес, те протојереј Сергеј Глаголев из Америке.

„Већ трећу годину присуствујем овој Конференцији и овде се може много научити о различитим црквеним предањима“, рекла је Мергарет Хег, директор једног лондонског хора, додајући да су службе на којима су сви заједно појали једно лепо искуство.

Отац Иван додаје да је током Конференције одржан и концерт женског ансамбла из Санкт Петербурга, који изводи искључиво древне руске црквене песме.

Извор: <http://www.isocm.com/>

Приредила М. Пејровић

Фото: www.isocm.com

Топлички устанак – нејач против силе и оружја

Није допуштен нови устанак

Анђоније Ђурић

На мегдану остаје сам Коста Војиновић. Он неће да бежи, неће ни да се предаје. Кроз крв и огањ, како наводи доктор Миливоје Перовић, он иде даље поробљеном земљом и тражи јуначку смрт – гроб његов нека остане на њој, гроб који ће и даље вршити мисију његовог живота.

Да се вратимо извештају који је Коста Војиновић преко својих људи упутио српској Врховној команди...

„То ће бити време када ваше чете треба да предузму акцију, свака у своме рејону, рушећи објекте на непријатељским комуникацијским линијама и уопште узнемиравајући непријатеља у бекству и повлачењу. На првом месту треба порушити железничке мостове на пругама Скопље – Београд и Ниш – Софија, или, ако су они добро чувани, онда и саме шине на прузи, бирајући за то кривине пруга и њихове спојнице. Даље, рушити и мостове на обичним местима, сећи телефонске линије, палити магацине, нападати комору и уопште узнемиравати непријатеља малим четама на много места.

Али и тада треба да дејствују само те мале чете на разним местима без дизања опште побуне. Ни ви ни остали немате право дизања општег устанка, и треба да увек budete свесни да таква озбиљна мера повлачи страхо-

вите казне за становништво и доводи га у претежак положај и недоумицу не знајући како да се определи и на шта да се реши. Народ треба, дакле, оставити потпуно на миру и не излагати га опасностима да буде предмет непријатељске освете која је позната по својој свирепости.

4. Ви ћете се старати да јављате што је могуће чешће – нарочито у почетку пролећа, о вашем раду, било преко каквог лица које би упутили да прође кроз непријатељске линије, било преко дописних карата и огласа београдских новина. У сваком случају, лицу које ћете послати не треба да дајете никакав писмени извештај већ треба усмено да изложи ваше одлуке, односно да је напишете на тајни начин, како ће вам бити показано. За писање преко дописних карата или београдских новина добићете нарочиту шифру.

Ако бисте случајно пали непријатељу у руке, не смете признати да сте дошли са Солунског фронта, нити да сте послати од Врховне команде.

5. Војводи Кости Војиновићу кажите да је Врховна команда примила његово писмо и да су до Солуна стигли Прока Планић, Влајко Владисављевић и Властимир Вуковић, остали њихови другови су се одвојили код Тетова за време једне борбе и не зна се шта је са њима било. Хирург и чете не могу се послати, а новац се не шаље пошто је немогуће послати већу суму авионом.“

Из овог наређења види се да се Врховна команда није сложила с развојем догађаја на територији окупираних отаџбина, и да је из бриге за заштиту нашег становништва за будуће забранила подизање устанка.

Према Јовану Дероку, капетан Илић и наредник Стефановић кренули су авионом 14. октобра 1917. године из Солуна за Корчу, а из Корче ка окупираној отаџбини 16. октобра у 14 часова.

Авион је био енглеске конструкције. Тај тип је изабран као најповољнији за спуштање на мале ливаде, где се могао без планирања зауставити готово у месту. Решено је било да пилот

Светосавска омладинска заједница Српске Православне Цркве
Архиепископије београдско – карловачке

и

Савез потомака ратника Србије 1912–1920.

ВЕЛИКА НАМ ЈЕ ЧАСТ ДА ВАС ПОЗОВЕМО
НА ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ

АЛБУМ СЕЋАЊА НА НАШЕ ПРЕТКЕ ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Изложба фотографија пројекта „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ приказује фотографије, ратне дневнике, војничка писма, дописне карте, споменице и осталу историографску грађу учесника Првог светског рата. То су јединствена сведочанства о ратним авантурама и страдањима српског војника у ратним годинама, потиснутог са страница светске историје. Изложба „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ резултат је жеље да се данас, сто година касније, ода дужна почаст том малом човеку из Великог рата за цивилизацију, и да се његово велико жртвовање за правду, истину, слободу и човечанство не избрише из нашег цивилизацијског памћења, већ постане културна баштина.

Придружите нам се у намери да поносно испричамо велику причу о нашим прецима!

Крипта Храма Светог Саве у Београду

Петак, 23. јун 2017. године у 19 сати.

Крушедолска 2а, Врачар, Београд

Изложба је отворена до 06. јула 2017. године, сваког дана од 10:30 до 19:00 сати.

Светосавска омладинска
заједница Српске Православне
Цркве Архиепископије
Београдско – карловачке

Савез потомака
ратника Србије
1912–1920.

Министарство
спољних послова
Управа за сарадњу са
дијаспором и Србима
у региону

Грађевинско
архитектонски
факултет у Нишу

Академија
уметности
Београд

Стефановић покуша после да се пешке пробије преко Албаније, или западно од Битоља, преко фронта.

Како је авион био преоптерећен горивом, то није могао одмах да се издигне изнад планина, већ је летео на север, долином Дрима. Да би га што више олакшали скинуто је све што није било неопходно. Тако су скинута и седишта, те је пилот седео на неком пакету, а капетан Илић на неком сандучету.

Приликом спуштања код села Шилова у горњој Јабланици (јужно од Лебана), авион је несрећно ударио у неко дрво и запалио се. Једно бугарско потерно одељење било је у близини, те је одмах прискочило и ухватило оба члана посаде који су, ипак, успели да пре тога запаље све хартије.

На саслушању код пуковника Дарвингова у Нишу, 8. новембра, капетан Илић је углавном изјавио да је био послат да наро-

ду саветује да се покорава бугарским властима, да одбаци сваку помисао на устанак и да одстрани комите. Бугари су га надугачко испитивали о стању српске војске на Солунском фронту и Илић је о томе са много детаља говорио. Но, као што сведочи иследникова примедба, на самом записнику: „Највећи део исказа капетана Илића је лажан – нетачан“.

Пилот доживео славу смрт

После саслушања капетан Илић је стрељан, али се никада није сазнало где је сахрањен. Пилот Стефановић је, међутим, доживео славу смрт. Бугари су силом сакупили велику масу света на једном од нишких тргова и попели Стефановића на сто да народу говори о пропасти и расулу српске војске.

Стефановић се збиља попео на сто, погледао по народу и викнуо:

„Не дајте се, браћо, наша војска је близу!“

Тог тренутка је пао изрешетан куршумима и бајонетима.

Чим је видео шта се десило са капетаном Илићем, Пећанац, по сопственом исказу, 26. октобра (на Митровдан) сазива збор преживелих устаника и њихових вођа и дефинитивно ликвидира цео покрет: ко хоће да се преда нек се преда, ко може да се сакрије нека тако учини, остали да иду са тог терена куд ко зна. Одмах после тога неколицина одлази у Црну Гору: Милинко Влаховић, два брата Радовића и други. Сам Пећанац се са још једним човеком пребацује у расински срез у село Ломницу, и ту, добро скривен, проводи целу зиму...

Чете гину. Тако, на пример, према телеграму пуковника Дарвингова штабу оперативне армије од 5. новембра, 25. допунски батаљон сукобио се 3. новембра између Орана и Сли-

шана са четом Младена Ивано-вића која је имала само седам људи и борила се до последњег човека – сви су ту изгинули.

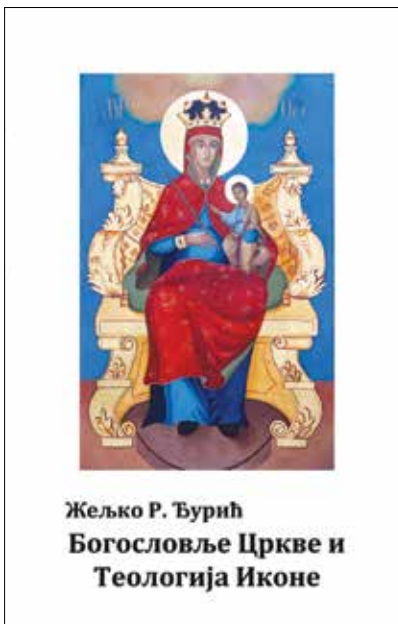
На мегдану остаје сам Коста Војиновић. Он неће да бежи, неће ни да се предаје. Кроз крв и огањ, како наводи доктор Миливоје Перовић, он иде даље поробљеном земљом и тражи јуначку смрт – гроб његов нека остане на њој, гроб који ће и даље вршити мисију његовог живота. У мутну јесен у коју се заронава земља, умире устанак па нека умре и он са њим. Војиновићева глава је уцењена са 40.000 круна. Вернер, командант окружне жандармерије у Крушевцу, наводи:

„Скоро две године гонимо и уништавамо ове разбојнике, а они се још увек појављују – већ смо се заморили...”

Споменик Војиновићу и његовим друговима

Двадесет три године после Топличког устанка и толико од јуначке смрти његових најистакнутијих вођа Косте Војиновића и свештеника Димитрија Димитријевића, у селу Гргуру је, 10. новембра 1940. године подигнут споменик Војиновићу и његовим друговима.

Свечаности су – како је писала *Полишика* – отпочеле у селу Гргурима код гргурске цркве. Ово село имало је 1917. године тешка страдања. Слична страдања претрпела су села Коњува, Вишесело, Музаћ, Рашице и друга у Топлици, која су четовала уз Косту Војиновића и попа Димитрија Димитријевића. Архијерејску службу у гргурској цркви служио је Владика нишки др Јован, уз помоћ многих свештеника. Поред многих званичника државе и разних организација, на освећењу овог споменика, који је радио вајар Риста Стијовић, окупило се мноштво народа...

Протојереј Жељко Р. Ћурић Богословље Цркве и теологија иконе

Београд : Висока школа – Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију, 2017.
[Едиција Удбеници]

259 стр. ; 23 cm

ISBN 978-86-86805-90-4

Из штампе је изашла нова књига смедеревског протојереја Жељка Ћурића под насловом *Богословље Цркве и теологија иконе*, у којој је у четири поглавља сабрано црквено учење о богословском значају иконе (1. Бог историје и есхатологије, 2. Космологија, 3. Христос – живот света, и 4. Црква).

Прота Жељко Ћурић рођен је 1965. године у Ваљеву. Дипломирао је на Православном богословском факултету у Београду 1996. године где је магистрирао 2002. године. Докторат је стекао у Фочи 2011. године и Београду 2012. године. Био је свештеник у Деспотовцу, Атини и Смедереву, а данас служи као презвитер Цркве Успења Пресвете Богородице на смедеревском Старом гробљу.

Издавач његове нове књиге је Академија Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду. Рецензенти ове публикације су Свилен Тутеков (Бугарска) и Стаматис Склирис (Грчка). На 258 страна овог издања читаоцима су понуђена созерцања из пера овог свештенослужитеља на теме тријадологије у уметности, космологији, појму иконе код Светих Отаца, теми стварања у уметничкој пракси, христологији дванаест великих празника, црквеним темама и темама јединства Свете Литургије и иконологије.

А. Михаиловић

Секте

Аутор: Александар Арсенин,
координатор Центра за превенцију
компјутерског криминала

„Службени гласник“, 2017.

Предговор: др Владета Јеротић

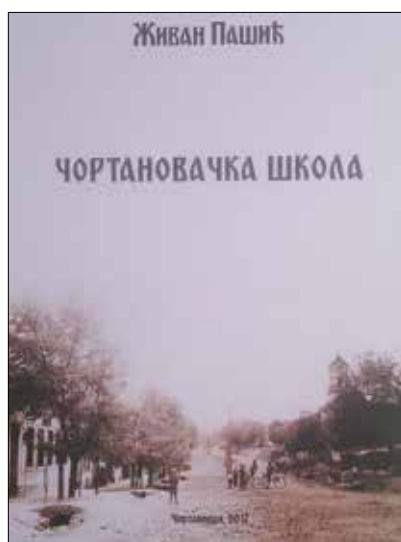
Изразита је улога верске наставе у превентивном ограничавању деловања секташких активности, а нарочито до изражаја долази потреба да се кроз часове веронауке деци, већ у узрасту основне школе објасне принципи деловања и

рада секти на интернету. Данас, 2017. године, кроз конкретан рад надлежних служби МУП-а имамо много искуства која говоре о разлозима приступања малолетних лица сектама. Поред чињеница усмерених на лоше законе и деловања – ширења секташтва у легалним и законским оквирима, породица је прво место које одређује одступницу.

Међутим, на овом кључном месту – породици, већ дуже време постоји проблем раслојавања и међусобног удаљавања чланова породице, превасходно родитеља од деце, а нарочито је изражено и удаљавање породице од традиционалних вредности и литургијског живота. Овакве корените промене, децу природно усмеравају на алтернативне изворе информација – интернет, где је могућност критичког приступа информацијама потпуно скрајнута с обзиром на могућности дечије перцепције у том узрасту. Практично, дете ни у ком случају није у могућности да правилно дефинише своје духовне потребе за којима трага нити је у стању да разазна лажи које често и одрасле верујуће, црквене особе погрешно тумаче и прихватају. Проблем се налази прво у недољубљивој информисаности и недостатку конкретних чињеница, а затим, веома је збуњујућ простор када сам читалац има потребу да тумачи подметнуте садржаје те их често, заваран слаткоречивошћу, прихвата као исправне не видећи ништа лоше у нечему попут „ширења позитивне мисли“, „управљањем својом вољом“... итд. Пракса, увођење једног часа о интернет сектама у оквирима верске наставе, је показала изузетно позитивне резултате када је ученицима било разјашњено деловање секти на друштвеним мрежама и на интернету уопште.

Постоји потреба да се проблему „дечијег секташтва“ које је неретко и деструктивно, приђе различитим методама које ће конкретним и јасним упутствима дати

алтернативу небризи (и друштвеној и породичној), тј. упутити их на зрелији и самосталнији начин размишљања како би се попунио простор између запуштености адолесцената и препуштености њима самима, и потреба исте те деце да се испуне оним за чиме заиста трагају. ■■

Промоција књиге о школи у Чортановцима

Чортановачка школа : монографија: 1756–2017 / Живан Пашић

Чортановци : Завичајно друштво „Козарица“, 2017

285 стр. ; илустр. ; 25 cm

ISBN 978–86–912335–1–8

Мало ко зна о манастиру Тидија који је био у близини Чортановаца, о причи како је у месту Дабар близу Чортановаца рођен Свети Арсеније Сремац, о доласку Светог Саве на просторе чортановачке шуме, о краљу Драгутину Немањићу који је био господар сремски (Србија као термин је била прихваћена за ове наше северне просторе, док је за јужне просторе српске државе назив био Рашка), о античким временима и римским

утврђењима, о школству у Чортановцима који се помиње у Акту Илирске дворске депутације из 1756. године, а које је постојало и раније... Заслужан за овај прилог нашој историји и науци је господин Живан Пашић, који проучава историју на један занимљив и веродостојан начин.

На основу архивске грађе која је пронађена на тавану једне од кућа у Чортановцима из 18. века, настала је књига *Чортановачка школа*, аутора Живана Пашића. Догађај за памћење је пуна сала окупљених људи у школи у Чортановцима који су желели да чују коју лепу реч и купе књигу, а поједини су дошли из иностранства ради промоције књиге, одржане 17. 6. 2017. године, с почетком у 19 часова.

Прво су наступила предшколска деца, па деца данашње Основне школе у Чортановцима „Ружица Ђурђевић – Црна“, с наставницом музичког васпитања Валентином Боћан. Затим, етно песме су певали студенти Богословског факултета Универзитета у Београду, из Крчедина и Крушедола. На трибини су говорили: Стеван Констадиновић професор Филолошког факултета из Новог Сада, сликар Бранко Орешчанин, локални песник сремског хумора и шале звани Прока, а као круну свега се обратио аутор књиге Живан Пашић. На крају промоције, стихове „Santa Maria della Salute“ је рецитовао глумац Војин Ђетковић, који често борави у овом делу Срема. Послужење је било у сали школе, где се разговарало у пријатној атмосфери.

Вероучић Горан Груловић ■■

БЕЧ

Свет је пун свакодневних чуда

У понедељак, 12. јуна ове године, у Бечу је у организацији интернационалне мреже образовања „Пилгрим“, а под покровитељством Рајфајзен банке, одржана манифестација под слоганом „Die Welt ist voll alltäglicher Wunder“ („Свет је пун свакодневних чуда“). Директор интернационалне Рајфајзен банке др Јохан Стробл отворио је свечаност, током које су наступили дечији хор „Пилгрим“, ученици средњих школа као и представници различитих верских заједница.

Организација „Пилгрим“ основана је са циљем да шири свест о значају екологије и заштите животне средине, јер је све што постоји Божија творевина, створена из љубави Божије према човеку. Директор мреже др Јохан Хиш поделио је по један чокот винове лозе, као символ Божије творевине, а затим и захвалнице представницима школа које су узеле учешће у манифестацији. На самом крају, учесници су прочитали кратак текст захвалности Господу за све плодове које нам дарује. Српску Православну Цркву представљао је отац Јован Алимпић, парох Храма Светог Саве у Бечу.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска | <http://www.crkva.at/>

ВАТИКАН

Дигитализација рукописа

Како преноси Информативна служба СПЦ (спц.срб), Ватиканска библиотека наставља са својим настојањима да омогући приступ јединственим рукописима које чува. Након што је дигитализовано 14.000 рукописа, од 80.000 манускрипта који досежу у древну старину, овај електронски архив требало би да буде умрежен са око 40 националних и истраживачких библиотека широм света.

Одговарајуће стандарде развио је Универзитет Станфорд 2012. године. Овај пројекат под насловом „International Image Interoperability Framework“ (IIIF) омогућава да незави-

сно од архивирања софтвера, библиотеке размењују између себе базе података. Уз високе резолуције сликовне датотеке обезбедиће се и транскрипти и обавештења о текстовима и глосама, минијатурама, врстама писма, писарима, илуминаторима и власницима за групу латинских рукописа Ватиканске библиотеке. Одговарајући трогодишњи пројекат је почео октобра 2016. године.

Ватикан је био и домаћин годишњег састанка библиотекара које су чланице IIIF – у Патристичком институту Августинијануму у Риму.

Извор: *Катинер* | <http://spc.rs/>

БЕЧ

Дуга ноћ цркава

Традиционална манифестација под називом „Дуга ноћ цркава“, која је у Аустрији покренута 2005. године, одржана је 9. јуна 2017. године. Ове године, до касно у ноћ, биле су отворене све три српске цркве у Бечу. У склопу садржајне понуде „Дуге ноћи цркава“ одржани су многобројни концерти, разгледања храмова, књижевне вечери, пројекције филмова, изложбе, дискусије. Иницијатори пројекта истичу да је циљ манифестације да се охрабре људи, који иначе не обраћају посебну пажњу на цркве, да их посете, као и да се нагласи присутност хришћана у овој земљи.

Овај пројекат, у коме учествују све хришћанске Цркве које су признате у Аустрији, а има их 16, и које чине Екуменски савет Цркава Аустрије, на свој начин подржавају и Православне Цркве.

У катедралном Храму Светог Саве обележавање манифестације отпочело је вечерњим богослужењем, на коме су заједно са Епископом аустријско-швајцарским Андрејем

и братством храма појали и гости, мешовити хор „Свети кнез Лазар“ из Крушевца, чији су чланови посебно за ову прилику допутовали у Беч.

У наставку је одржан округли сто и дискусија на тему „Донирање органа и трансплантација у Аустрији“, на коме су поред Еп. Андреја узели учешће и гости др Хуберт Херц (Hubert Herc) и др Барбара Шлајхер (Barbara Schleicher).

Управа храма је у наставку вечери приредила коктел на коме су служена и традиционална српска јела. Присутни гости, а нарочито Аустријанци имали су прилику да осете непосредну гостољубивост и културу давања коју негује српски народ.

Круна вечери био је целовечерњи концерт мешовитог хора „Свети кнез Лазар“ из Крушевца.

Исте вечери, у Цркви Васкрсења Христовог посетиоци су имали прилику да чују предавање о Господњим празницима које је одржао Владика Андреј, а у Цркви Рођења Пресвете Богородице, који је наша Црква добила на поклон од Римокатоличке Цркве, Епископ је пред великим бројем заинтересованих одржао предавање о Богородичиним празницима.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска | <http://www.crkva.at/>

РАКИТОВО

Фестивал хорова Епархије шумадијске

У Недељи свих Светих, 11. јуна 2017. године, са благословом Епископа шумадијског Јована одржан је, традиционално, Фестивал хорова Епархије шумадијске.

Фестивал је почео Светом Литургијом коју су служили Еп. Јован и Архиепископ михаловско-кошички Георгије уз саслуживање већег броја свештеника и ђакона. Одговарање на Литургији су преузели, наизменично, сви придошли хорови.

Након Литургије и резања славског колача вернима се обратио и Архиепископ Георгије и на крају свима отпевао „Мнохаја, блахаја ли-та“ („Многа, блага лета“).

Програм свечаности водила је Маја Алексић, иначе чланица Хора Цр-

кве Светих Апостола Петра и Павла у Јагодини. На овогодишњем фестивалу песму као дар Господу и захвалност за духовно надахнуће, принело је седам хорова Епархије шумадијске: Дечји хор „Свети Сава“ из Крагујевца, са диригентом хора Јерејем Иваном Антонијевићем; Дечји црквени хор „Свети Симеон Мироточиви“ из Крагујевца, са диригентом хора Маријом Радојевић; Црквени хор „Опленац“ из Тополе, са диригентом хора Маријом Ракоњац; Женски црквени хор „Свети Архангел Михаило“ из Јагодине, са диригентом хора Александром Димитријевић; Хор „Света Анастасија Српска“ из Аранђеловца, са диригентом хора Бојаном Србљак; Хор Успења Пресвете Богородице из Крагујевца, са диригентом хора протојерејем Драгославом Милованом; и Хор Светих Апостола Петра и Павла из Јагодине, са диригентом хора Љиљаном Милеуснић – Марковић.

Епископ шумадијски Господин Јован доделио је на крају плакете диригентима хорова, као знак захвалности и сећања на овогодишњи Фестивал. За све учеснике Фестивала била је организована велика трпеза љубави.

Извор: Епархија шумадијска | <http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

БУКОВО

Награда за вино

На једном од најпрестижнијих и најзначајнијих оцењивања вина на свету, наиме Светској награди за вино (*Decanter World Wine Awards*), које се одржава у Лондону, у јуну ове године црвено вино из винарије манастира Буково „Филигран Каберне Совињон“ из бербе 2013. г. награђено је сребрном медаљом. Треба истаћи да је ово веома значајно признање

Света Гора кроз четири објектива

Изложба „Света Гора по лику и подобију фотографског објектива“ отворена је, пред Духове, у Митрополитовом конаку топчидерског храма. На поставци се могу видети фотографије четворице фотографа пореклом из Русије, Пољске, Турске и Србије који су провели тридесетак година у обиласку манастира Свете Горе.

(Фото: Д. Жарковић / Политика)

„Изложба је код нас отворена захваљујући доброти људи из Светогорске куће у Солуну и била је врло запажена у читавој Грчкој. Сада наши суграђани имају прилику да се увере у њену лепоту и висок уметнички квалитет. Лепота Свете Горе долази до изражаја у три дела ове изложбе: природна богатства и пејзажи у које урања посетилац, архитектура 20 манастира основаних када је Византија била на врхунцу моћи и врлине монаха и испосника, њихових послушања, молитава и скромне трпезе“, објашњава Јереј Владимир Марковић, старешина Цркве Светог Петра и Павла у Топчидеру.

Он истиче да се ова три угла посматрања могу наћи на фотографијама све четворице аутора. Они су се подједнако потрудили да ухвате све детаље духовне атмосфере и мистике која влада Светом Гором.

„Одређене фотографије ипак откривају свет за себе. Моћни масиви виђени објективом Валерија Близнака (Русија), манастири обавијени велом тајне Збигњева Косца (Пољска), величанствени крст који је овековечио Али Боривали (Турска) на врху Атоса или начин на који је манастире видео Зоран Пургер (Србија) с посебним акцентом на Хиландар. Овом поставком фотографи су, поред свог задатка да истакну симболе, заправо подстакли гледаоце да се загледају дубоко у себе и своју суштину“, истиче Марковић. Изложба је била отворена сваке суботе и недеље после Свете Литургије до 25. јуна.

Извор: Политика | <http://www.politika.rs/>

и резултат и још једна потврда да је квалитет домаћих манастирских вина на високом нивоу. Такође, ово је уједно и прва медаља за једно манастирско вино у Србији.

Извор: Манастир Буково | <http://manastirbukovo.org/>

ФРАНЦУСКА

„Ноћ цркава“

Француска Бискупска конференција позвала је све парохије у Француској да у ноћи 24. јуна, уочи дана празника Рођења Св. Јована Претече, отворе врата за локалне заједнице како би обележили „Ноћ цркава“.

У неким парохијама је читано Свето Писмо, негде су одржани концерти духовне музике, а негде су припремљене пригодне изложбе.

У неким парохијама је чак најављено да ће њихова врата бити отворена за све вернике и посетиоце до 2. јула.

Извор: <https://www.catholicculture.org>

РУСИЈА

Археолози открили темеље четири цркве у Москви

Како преноси новинска агенција „Риа Новости“, археолози су почетком јуна месеца у центру Москве пронашли темеље четири цркве. За сада се претпоставља да су ове цркве биле изграђене у 16. или 17. веку. У непосредној близини једне од ових цркава пронађен је бунар који је био део водоводне мреже изграђене за време Катарине Велике.

Извор: <http://newletter.us/>

ТИБИНГЕН

Интересовање за Лутера у Православној Цркви

Православна Црква се у последње време активно и све више занима за личност и дела Мартина Лутера, сматра Патријарх константинопољски Вартоломеј. Предстојатељ Цариградске Патријаршије је ово мишљење изразио у говору на немачком Тибингенском универзитету 30. маја 2017. године, после пријема почасног доктората за свој рад у неговању православно-протестантског дијалога, а у оквиру прославе 500-годишњице протестантске реформације, извештава новинска агенција „Таблет“ а преноси веб-сајт Инфо-службе СПЦ.

У свом предавању Његова Светости је изјавио да у Православној Цркви расте интересовање посебно за Лутерово схватање слободе, што је, по његовом мишљењу, од „епохалног значаја“. Патријарх Вартоломеј поздравља овај нови правац истраживања, пошто су Лутерове идеје о слободи биле прекретница у историји разумевања слободе, и зато је веома важно за хришћанско вођење дијалога са савременим светом, који се залаже за појам себичне слободе, што на крају доводи до самоизолације и која је далеко од хришћанског схватања слободе као дара Божијег.

Иначе, Цариградска Патријаршија је почела водити билатерални богословски дијалог са Евангелистичком Црквом Немачке 1969. године.

Извор: Информативна служба СПЦ | сш.срб

МОСКВА

Поклоњење Св. Николају

Верници стоје у редовима да би ушли у московски Храм Христа Спаситеља и поклонили се моштима Св. Николаја Мирликијског Чудотворца.

Половином јуна ред оних који чекају на поклоњење развукао се од Хра-

Епископ Андреј за веће ангажовање против прогона хришћана

За веће екуменско ангажовање у свету против прогона хришћана не само на Блиском истоку, него и у многим другим деловима света, где би требало пројавити много више солидарности и подршке од њихове браће и сестара на Западу, положио се Епископ аустријско-швајцарски Андреј у изјави за римокатоличку информативну агенцију „Kathpress“.

Савест и слобода вероисповести неопходне су за мирно и демократско друштво. Владика жали у овом контексту што су Цркве пропустиле велику прилику 2013. године када је обележено 1.700 година од Миланског едикта. Ова годишњица била је јединствена прилика за екуменску солидарност и ангажовање на глобалним верским слободама.

Према Катхпрес, Информативна служба Српске Православне Цркве (извор: сш.срб)

ма до метро-станице „Спортивнаја“, и био је дужи од осам километара! На улазак у Храм чека се и до 14 сати.

У Москву свакодневно стижу стотине аутобуса са верницима. Немали број њих је из Белорусије, а има и доста ходочасника са Волге и Кавказа.

Московска Патријаршија је објавила да се моштима Св. Николаја Чудотворца до половине јуна поклонило више од 525.000 верника.

Извор: Московский Комсомолец |

<http://www.mk.ru/>

РУСИЈА

Јато делфина донело икону

Како преноси руски информативни портал „Православље“ (Православие.Ru), средином маја се у Сочију, на обали Црног мора, десило нешто веома необично. Један пуковник је седео са супругом на плажи, и у једном тренутку су видели јато делфина како се приближава обали. Делфини су избацили неки предмет на песак и одмах отпливали назад у дубину.

Предмет је био прекривен блатом и изгледао је као нешто небитно, међутим пуковникова супруга је желела да провери о чему се ради.

Отишли су до места где су делфини допливали и очистили су блато са предмета. У питању је била икона Богородице.

Како је икона завршила у мору и како су делфини знали да треба да је врате на обалу, то нико не зна.

У Сочију је 2013. године одиграо сличан догађај када су таласи на обалу избацили Иверску икону Богородице из 1896. године.

Извор: <http://orthochristian.com/>

ИРАК

Вера ирачких хришћана

Ватикански представник у Багдаду Надбискуп Ортега је изјавио: „Нема огорчења међу хришћанима који су се вратили у Нинивску долину, где су изгубили све. Упркос прогонима и претњама од стране терористичке групе, ниједан хришћанин у Ираку није прешао на ислам.“ Ово је изјавио папски нунције у Ираку, Надбискуп Мартин Алберто Ортега у Валенсији. „Нама ниједан једини такав случај није познат“, рекао је овај надбискуп родом из Шпаније.

Папина порука за 1. светски дан сиромашних

„Сиромаштво има лице жена, мушкараца и дјеце израбљиваних због ниских интереса, гажених изопаченом логиком моћи и новца... Благословене су руке које се шире да приме сиромаше и да им помогну: то су руке које доносе наду, надилазе сваку баријеру културе, вероисповести и националности, изливајући уље утехе на ране човечанства. Благословене су руке које се отварају не тражећи ништа за узврат, без „ако“, без „међутим“ и без „можда“: то су руке кроз које на браћу силази Божији благослов“, пише Папа у својој поруци за 1. светски дан сиромаша објављеној у Ватикану 13. јуна 2017. године.

Дан сиромашних установио је Папа Фрања на закључењу Јубилеја милосрђа, одредивши да се тај дан ове године слави 19. новембра.

Папа је у својој омилији на миси поводом Јубилеја посвећеног свим друштвено искљученим групама, изразио жељу да се убудуће слави „дан сиромаша“. На то су га подстакле хиљаде сиромаша који су се окупили на овом евхаристијском слављу и сусрети с њима током тих дана. Та је Папина жеља убрзо постала стварност. Приликом потписивања писма *Misericordia et misera* Папа је одредио да се, „као конкретни знак ове Изванредне Свете године“, у целој Цркви слави Светски дан сиромаша.

„Биће то најдостојнија припрема за прославу светковине Господа Исуса Христа, Цара целе творевине, који се поистоветио с маленима и сиромашнима и који ће нам судити по делима милосрђа (уп. Мт. 25, 31–46). Биће то Дан који ће помоћи заједницама и сваком крштеном вернику у размишљању о томе како је сиромаштво у самом срцу Јеванђеља и о чињеници да, све док Лазар буде лежао пред вратима наше куће (уп. Лк. 16, 19–21), овде неће моћи бити правде ни друштвеног мира. Тај ће Дан уједно представљати истински облик нове евангелизације (уп. Мт. 11, 5) који може обновити лице Цркве у њеном сталном делу пасторалног обраћења и сведочења милосрђа“, рекао је у Ватикану монс. Рино Фисишеља (Fisichella), цитирајући Папино писмо. На тај ће дан, додао је он, читава хришћанска заједница пружити руку сиромасима, слабима, мушкарцима и женама чије се достојанство често гази.

Тема поруке за 1. светски дан сиромаша „Не љубимо речју, већ срцем“, преузета је из Прве Јованове посланице. Ниједан хришћанин

није изузет из ове заповести, истиче Папа.

Ове речи подстичу све вернике да се сиромаша не сете тек повремено кроз обављање неког волонтерског рада или да им помажу само „како би умирили своју савест“, већ да искуство помагања сиромашнима „уведу у прави сусрет са сиромасима, који ће прерасти у дељење које постаје начин живота“. Црква не сме бити неосетљива на вапај сиромашних. Од самих својих почетака и кроз читаву своју историју, хришћанска заједница стављала се у службу најпотребитијих јер је „схватила да се живот Христових ученика мора изражавати у братству и солидарности који ће одговарати главном учењу Учитеља – који је сиромаше прогласио блаженима и баштиницима Царства небеског“, истиче се у поруци.

Пред нас се ставља изазов да изађемо из равнодушно-сти, сигурности и удобности који су често повлашћена места културе благостања, како бисмо препознали да сиромаштво такође представља једну вредност. „Сиромаштво значи једно понизно срце које зна прихватити своје стање ограниченог и грешног створења, како би се победило искушење свемоћи које нас заваљава да смо бесмртни. Хришћани, наиме, знају да је сиромаштво такође позив за следовање Христа сиромаша. Сиромаштво је став срца који спречава гледање на новац, каријеру и луксуз као на циљеве живота и услове за срећу. Тако схваћено сиромаштво је мерило које омогућује просудити како исправно користити материјална добра и како изграђивати односе с другима који неће бити егоистични и посесивни“, вели Папа.

Извор: <http://www.ika.hr/> | radiovaticana.va

Прогони и мучеништво увелико су објединили хришћане различитих конфесија у тој земљи.

Када је војска тзв. Исламске државе улазила у ирачке градове, увек су постављали хришћане пред три могућности, истиче Ортега: „Прелазак на ислам, плаћање посебне таксе за држање имовине, или да напусте град. Већина хришћана су на овај начин изгубили све. После протеривања они су се постепено враћали, али су нашли своје куће и имовину уни-

штене и спаљене. То је веома тешко“, истакао је он.

Хуманитарне организације „Каритас“ и „Црква у невољи“ већ су учиниле доста тога и хришћане подржале – реконструкцијом порушених цркава и болница у хришћанским селима у Нинивској долини око и надаље опседаног града Мосула, или плаћањем станарине за привремени смештај.

Међутим, Надбискуп Ортега је посебно похвалио однос између самих

хришћана на терену. Ниједан од њих се не жали на то што им се догодило; они чак имају речи опроштаја и моле се за отржењење оних који су их протерали, рекао је он. Прогоњени хришћани, што изненађује, не траже новац или помоћ, него да живе својом вером, јер им то у ствари највише може помоћи, проценио је Надбискуп Ортега, који већ две године представља Папу у Јордану и Ираку.

Извор: *Кашйрес* (превод с немачког:

Информативна служба СПЦ) | <http://spc.rs/> ■

УАЕМ

Посета Дому за децу „Јован Јовановић Змај“

На празник Силаска Светог Духа на Апостоле, у недељу 4. јуна 2017, после Свете Литургије, волонтери Милосрдне секције Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке посетили су Дом за децу без родитељског старања „Јован Јовановић Змај“ у насељу Браћа Јерковић. У овом дому живе деца школског узраста која немају родитеље или о којима се родитељи не старају.

Извор: ВДС

НА ЖАБЉАКУ

Дјеца са Косова и Метохије

Група дјеце са Косова и Метохије боравила је од 2. до 6. јуна 2017. у посјети Жабљаку. На празник Св. цара Константина и царице Јелене приређена је трпеза хришћанске љубави у Парохијском дому на којој су дјеца уручени вриједни поклони, комплетан школски прибор и уџбеници, дар Црквене општине Жабљак.

У недељу, у којој је свечано прослављен празник Силаска Светог Духа на Апостоле, дјеца су, послије литургијског сабрања у Храму Преображења Господњег и доруч-

Саопштење за јавност Мешовите комисије Српске Православне Цркве и Хрватске бискупске конференције

У среду 7. и четвртак 8. јуна 2017. године, у Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици, одржан је пети састанак Мешовите комисије Српске Православне Цркве и Хрватске бискупске конференције чији је задатак да заједнички размотри улогу надбискупа Алојзија Степинца пре, за време и после Другог светског рата.

Тема састанка је била „Надбискуп и кардинал Степинац и комунистички прогон од 1945. до 1960. године.“

У име Свете Столице, састанку је председавао председник Папског одбора за историјске науке отац Бернард Ардура. Као представници Српске Православне Цркве у раду Комисије учествовали су: Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије, Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије, Епископ бачки др Иринеј, Епископ славонски Јован, проф. др Дарко Танасковић, амбасадор, стални представник Републике Србије при УНЕСКО-у, и за ову прилику позвани стручњаци, проф. др Љубодраг Димић, професор на Филозофском факултету у Београду, др Милан Кољанин, виши научни сарадник на Институту за савремену историју у Београду, и проф. др Радмила Радић, научни саветник на Институту за новију историју Србије у Београду. Као представници Хрватске бискупске конференције у реченој Комисији учествовали су: загребачки надбискуп кардинал Јосип Бозанић, бискуп мостарско-дувањски монсињор др Ратко Перић, као и др Јуре Кришто и др Марио Јареб, научни саветници са Хрватског института за повијест. Члан комисије бискуп пожешки др Антун Шкорчевић био је оправдано одсутан.

Предвиђено је да последњи састанак Комисије буде одржан у Риму 12. и 13. јула 2017. године, на коме ће се сумирати досадашњи рад Комисије.

ка у Парохијском дому, кренули у обилазак Националног парка Дурмитор и кањона ријеке Таре. Послије разгледања кањона и моста на Тари, сви ученици су се пребацили зип-лајном преко најдубљег кањона у Европи, што је посебан доживљај и авантура за оне најхрабрије који посјећују овај крај.

У понедељак, на други дан Духова, ученици су сплаварили ријеком Таром, на Шћепан Пољу, а послије рафтинга су посјетили манастир Пиву, гдје им је добродошлицу приредио игуман о. Јефимије. У повратку на Жабљак посјетили су манастир Подмалин-

ско, гдје их је топло примила игуманија Катарина.

У уторак су дјеца кренула за Косово и Метохију, посјетивши при повратку манастир Острог и поклонили се моштима Св. Василија Острошког Чудотворца, и манастир Морачу.

Већ трећу годину дјеца са Косова и Метохије са благословом Епископа рашко-призренског Теодосија бораве у граду на обронцима Дурмитора. Домаћин је био Горан Шибалић, код кога су дјеца била смјештена, а у име Црквене општине Жабљак протојереј Миливоје Јововић.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

СКОПЉЕ

10 година епископске службе

Његово Преосвештенство Епископ стобијски и местобљуститељ струмички Давид прославио је 18. јуна 2017. десетогодишњицу хиротоније.

Тим поводом Светом Архијерејском Литургијом у манастиру Успења Пресвете Богородице у близини Скопља началствовао је Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован, уз саслужење П. Г. епископа: брегалничког и местобљуститеља битолског Марка и стобијског и местобљуститеља струмичког Давида, као и више свештенослужитеља.

После читања јеванђелског зачала, Митрополит скопски Јован надахнутом беседом обратио се сабраном народу, уједно честитајући 10-годишњицу хиротоније Епископу стобијском Давиду. На крају Литургије, Архиепископ Јован је даровао Епископу Давиду енколпио. Пригодно слово поводом годишњице хиротоније изрекао је и Епископ Давид благодарећи Архиепископу и свима присутнима који су дошли да му честитају јубилеј.

Извор: poa-info.org

ротердамски свештеници протојереј Војислав Билбија и јереј Горан Ковачевић уз четири ђакона.

На Духовски понедељак, 5. јуна, Владика Лука је посетио, у пратњи Архимандрита Јустина Јеремића и проте Војислава Билбије, српске притворенике при Хашком међународном суду.

Од 7. до 10. јуна, на новоотвореној Православној катедри за пастирске студије при Фраје Универзитету у Амстердаму (Vrije Universiteit Amsterdam) одржано је богословско саветовање на којем је, поред двадесетак других православних теолога, учествовао и Епископ западноамерички Максим, професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду. Том приликом су са управом ове Катедре разматрани видови сарадње са Епархијом западноевропском нарочито у погледу пастирског рада са болесницима и затвореницима српског порекла у Холандији.

На празник Свих светих, у недељу, 11. јуна, Епископ Максим је богослужио у амстердамској парохији Светог Николе у Зандаму уз саслужење протојереја Перана Бошковића из Љубљане.

Епископ Лука је 11. јуна богослужио у Луксембургу поводом славе Храма Св. цара Константина и царице Јелене. Саслуживали су протопрезвитер Панајотис Мосхонас, секретар Грчке Митрополије за Бенелукс, старешина храма протојереј Зоран Радивојевић и Архимандрит Јустин Јеремић.

У суботу и недељу, 17. и 18. јуна 2017, сусреле су се делегације Епархије западноевропске СПЦ и Архиепископије бриселско-хашке Московске Патријаршије, са Архиепископом Симоном на челу.

Извор: Епархија зајадноевројска

ЉУБЉАНА

У посети српским светињама

Група ходочасника из љубљанскога Храма Светих Кирила и Методија је, од 8. до 11. јуна 2017,

УЗЕМЉАМА БЕНЕЛУКСА

Канонска посета Владике Луке

Епископ западноевропски Лука учинио је, од 3. до 18. јуна 2017, канонску посету парохијама у Белгији, Холандији и Луксембургу. Владика је посетио и преостала четири српска притвореника при Међународном суду правде у Хагу.

На Задушнице, 3. јуна 2017. служен је парастос у Ротердаму. Сутрадан, у недељу, 4. јуна, на славу Храма Свете Тројице Епископ Лука је началствовао Светом Литургијом. Саслуживали су Архимандрит Јустин (Јеремић), протојереји Велизар Ракић и Милан Живановић из Антверпена, јереј Јован Билбија из парохије еменске, као и

благословом Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија, посјетила православне светиње Србије. Групу је предводио парох љубљански јереј Раде Деспотовић, који је уочи поласка на ходочашће у љубљанском храму, уз присуство свих ходочасника, служио молебан за срећан и благословен пут.

У петак, 9. јуна, у раним јутарњим часовима, поклоници су стигли до манастира Љубостиње код Трстеника. Потом су се упутили ка манастиру Жича. Након обиласка храма и манастирских знаменитости, путници су благословом сестринства ове свете обитељи били примљени на послужење у манастирској трпезарији.

У поподневним часовима првог дана ходочашћа, поклоници долазе до Богородичине цркве манастира Студеница. Цјеливали су мошти Св. Анастасије, мајке Св. Саве и Св. Стефана Првовјенчаног – монаха Симона и имали прилику да виде богату манастирску ризницу у којој се чувају значајне драгоцености наших предака.

Другог дана свога путовања, ходочасници су у манастиру присуствовали Светој Литургији и узели учешћа у Трпези Господњој причестивши се Светим тајнама Христовим. Ходочашће је настављено путем ка манастиру Раковица код Београда, гдје су се поклонили почивалишту блаженопочившег Патријарха српског Павла, након чега су посјетили и Храм Светог Саве на Врачару гдје су имали прилику видјети унутрашњост храма и његову крипту.

Поклоници из Љубљане су се потом упутили на Фрушку гору, до последњег одредишта на своје ходочашћу – манастира Велика Ремета. У овој фрушкогорској светињи посвећеној Светом великомученику Димитрију, групу је срдечно дочекао игуман Стефан са својим братством.

У Недељу Свих Светих присуствовали су Светој Литургији, на којој су се причестили Светим тајнама Тијела и Крви Господње,

укријепљени молитвама и бесједом игумана Стефана.

Извор: mitropolija-zagrebicka.org/

У ОСОЈУ

Изградња Храма Св. пророка Јеремије

Епископ рашко-призренски Теодосије освештао је 12. јуна 2017. темеље новог храма који је посвећен Светом пророку Јеремији у селу Осоје код Новог Пазара. У свечаном чину освећења учествовало је свештенство новопазарског архијерејског намесништва и верници овог краја.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ ВРАЊСКОЈ

Преподобни Јустин Ћелијски

Уочи славе Епархије врањске, Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски, у кући оца Јустина служено је празнично бденије којим је начелствовао Епископ Филарет. Након тога је у Дому Војске Србије одржана Свечана академија. Свечаност је почела наступом монахиња манастира Светог Стефана које су отпевале тропар и кондак Преподобном Јустину.

Потом је, пред бројним гостима, беседу произнео Епископ стобијски и местобљуститељ струмички Давид.

У наставку Свечане академије хор Гимназије „Бора Станковић“

из Врања наступио је са неколико песама. Ученици Техничке школе „Никола Тесла“ из Сурдулице извели су сценски приказ о Великом рату. Намесница манастира Свети Пантелејмон, монахиња Јелена, је на крају академије отпевала песму о авви Јустину.

На дан славе Света Архијерејска Литургија служена је у Саборном храму Свете Тројице. Светом Литургијом је начелствовао Епископ полошко-кумановски и местобљуститељ дебарско-кичевски Јоаким. Саслуживали су П. Г. епископи: Филарет, стобијски и местобљуститељ струмички Давид и врањски Пахомије са свештенством Епархије врањске.

Након тога од Саборног храма Свете Тројице кренула је литија до куће оца Јустина где је преломљен славски колач.

И ове школске 2016/17. године Епархија врањска је организовала такмичење из веронауке за ученике основних и средњих школа које је било на нивоу целе Епархије. На овом такмичењу награђено је 46 ученика, а најбољи су добили новчане награде, дипломе, књиге и седмодневни боравак на Златибору.

Извор: Епархија врањска

У ХЕРЦЕГОВИНИ

Посета на високом нивоу

У периоду од 15. до 17. јуна 2017. Епархију захумско-херцеговачку и приморску посјетили су Архиепископ Сиријско-јаковитске Цркве у Шведској Венијамин (Атас) и Његово Преосвештенство Епископ британско-скандинавски Доситеј, са сарадницима и пријатељима.

У наведеном периоду гости су посјетили манастир Херцего-

вачку Грачаницу, Саборни храм Светог Преображења Господњег у Требињу, манастире Тврдош и Дужи, Храм Светог Василија Тврдошког и Острошког Чудотворца у Мркоњићима, манастир Св. апостола Петра и Павла, а потом и Саборни храм Св. Тројице и Епархијски двор у Мостару, манастире Добрићево и Житомишлић, Храм Васкрсења Христовог у Пребивовцима и Црквену општину у Невесињу.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

НА УБЛИМА

Обнова старе светиње

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије освештао је 18. јуна 2017, на празник Преподобног Петра Коришког, обновљену Саборну цркву Вазнесења Господњег на Ублима у Кучима и у њој са свештенством служио Свету Архијерејску Литургију.

У току Литургије Митрополит Амфилохије је досадашњег пароха кучко-братоножићког, однедавно паштровићко-тудоровићког, презвитера Драгослава Ракића произвео у протопрезвитера.

Митрополит Амфилохије је рекао да се отац Драгослав за вријеме од пет година, колико је био парох кучко-братоножићки, потрудио и са страхом Божијим и са љубављу према светињи и народу Божијем.

Најзаслужнијима за обнову ове светиње Митрополит је потом уручио архијерејске похвалнице, а Црквени одбор за ову прилику специјално урађене споменице обнове храма. Митрополиту Амфилохију је поклоњен портрет кучког војводе Марка Миљанова, а одлазећем пароху оцу Драгославу умјетничка слика храма на Ублима.

Парастос блаженопочившем Епископу шумадијском Сави

У суботу, 17. јуна 2017. године, навршило се 16 година од упокојења блажене успоме не Епископа шумадијског Саве (1930–2001). Тим поводом, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу. О Владици Сави, његовој огромној жртви коју је поднео служећи своме роду, говорио је његов наследник на трону Епархије шумадијске – Владика Јован: „Старање Епископа Саве за спасење у Господу Исусу Христу свих људи једино се може вредновати пред лицем Бога Живог кога је тако ревностно сведочио. Он је био човек отвореног духа, уман, радан, пожртвован, стрпљив пастир, спреман да саслуша и добро и зло, не штедећи никада ни време ни снагу.“

Извор: Епархија шумадијска

Ова црква подигнута је прије 120 година, 1897, у вријеме Митрополита Митрофана Бана.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У МИЛТОНУ

Дан Епархије канадске

Епархијски дан 2017. године остаће упамћен као пресудни тренутак у историји Српске Православне Цркве у Канади. То је дан када су се прошлост, садашњост и будућност Српске Цркве у Канади састали у молитвеном јединству и духовној радости. Ове године традиционални сабор, који се по обичају одржава у недељу по Духовима, окупио је преко четири хиљаде верника на имању манастира Светог Преображења Господњег у Милтону, показавши тиме да се Срби Канаде најприродније и најпријатније осећају у окриљу Мајке Цркве.

Свету Архијерејску Литургију служио је Епископ канадски др Митрофан уз саслужење П. Г. епископа: новограчаничко-средњезападноамеричког Лонгина и умировљеног канадског Георгија, и свих свештеника из Онтарија и Квебека.

У току богослужења Владика др Митрофан рукоположио је достојног ђаконa Ђурађа Којића у чин презвитера. На Светој Литургији је

појао хор „Кир Стефан Србин“ из Торонта под вођством Јасмине Вучуровић. Више десетина верника остало је у порти јер храм није могао да прими сав многобројни верни народ. Након Свете Литургије, Владика Лонгин је осветио славски колач поводом славе Савезног Кола српских сестара. Након ехаристијског сабора, под павиљоном је приређен славски банкет. Владика Лонгин, поздравивши многе своје некадашње епархиоте, али и све остале присутне вернике, нагласио је важност јединства и слоге међу Србима у дијаспори позивајући све на централну прославу канонизације Светог Мардарија, првог Епископа канадско-америчког, која ће се одржати 15. јула 2017. у манастиру Светог Саве у Либертивилу.

На крају, Владика Митрофан је захвалио свима који су уложили труда, средстава и жртве да организују величанствен скуп, али посебно је поздравио многобројну омладину рекавши: „Ако децу не окупимо око Цркве, нисмо много постигли!“

Уследила је импозантна смотра фолклорних група на којој је узело учешћа 14 фолклорних група из Онтарија, махом организованих у склопу Црквених општина.

Извор: Епархија канадска

Каменорезачка радионица

Јаспис и Сард

Цара Душана бр. 2, Аранђеловац
<http://www.jaspisard.co.rs/>
(+381) 064/1938710

Све за цркве – од камена:

- иконостаси
- подови
- свети престоли
- розете
- крстови, споменици
- горња места, синтроноси...

Ручно и ел. звоњење – источно

У Руса, Грка и светогораца до данас,
а код Срба до пада Деспотовине, а од
2007. наново, и то: са програмирањем
и са откуцавањем часова и четвртина

Свеже: м. Жича (5 зв.), Копорин (3),
Милешева (звоно 9 тона); храм у Јовцу
(3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Палан-
ци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...
Белошевац (2), Медвеђа зв. 2 и час.,
Азања (зв. 4) и час., Витовница (2)...

Часовници – Обнова старих механич-
ких, од историјског значаја, часовни-
ка; – Израда нових, тачних, са само-
сталним пребацивањем на
„зима-лето“ време.

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

Веб-сајт: zelmir.atspace.com;

szeljko7@gmail.com;

065/920 5 851; 064/20 80 145

**ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ КРЕДИТИРАЊА
НАШИХ ПРОИЗВОДА НА 24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ**

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА "ЛИГРАП"
34312 БЕЛОСАВЦИ ББ
ТЕЛ: 034/6883-502, 064 111 24 34
е-маил: livnicaligrap@yahoo.com

